

Agencija za odgoj i obrazovanje

Građanski odgoj i obrazovanje

*Modul odgoja i obrazovanja za promicanje
ravnopravnosti spolova*

Priručnik za učiteljice i učitelje razredne nastave

Pripremile:

Snježana Romić

Dragana Rakonca

Željka Jelavić

Renata Horvat

Metodološko usmjeravanje:

mr.sc. Tomislav Ogrinšak.

Nevenka Lončarić Jelačić

SADRŽAJ

1. Uvod	3
Pravila za dobre odnose prema sebi i drugima	4
2. Kurikulum odgoja i obrazovanja za promicanje ravnopravnosti spolova	5
3. Popis tema i radionica	6
4. DJEČACI I DJEVOJČICE	
4.1. To sam ja	7
4.2. Slični smo a različiti	8
DUGA – indijanska legenda	10
4.3. Različiti smo, ali jednako vrijedni	11
4.4. Što je spol, a što rod	13
4.5. Princeze ne moraju biti pasivne	14
4.6. Izražavamo osjećaje (Ljutnja, bijes)	15
5. OBITELJ I DIJETE	
5.1. Obitelj i ja	16
5.2. Rasti kao dječak ili rasti kao djevojčica	18
5.3. Zanimanje mame i tate	21
5.4. Mame i tate – Žensko-muški svijet	22
5.5. RODITELJSKI SASTANAK - Žensko-muški svijet	24
6. SURADNJA, TOLERANCIJA I PRIHVAĆANJE	
6.1. Ja i mi	24
6.2. Uvažavanje različitosti	26
6.3. Stereotipi i predrasude	29
6.4. Stereotipi i spolna diskriminacija – Postoji li jači ili slabiji spol?	30
7. ŠKOLA	
7.1. Škola nekad i danas	32
7.2. Škola za sve	34
8. DJEČJA PRAVA I OBVEZE	
8.1. Dječja prava i obveze	35
8.2. Prava i odgovornost za dobrobit svih	37
9. RODITELJSKI SASTANCI	
9.1. Samosvijest, samopoštovanje i samopouzdanje	
9.2. Moje dijete i ja	
9.3. Kako odgajamo dječake, a kako djevojčice	
9.4. Roditeljstvo jučer-danas-sutra	
Dječji memorandum roditeljima	
10. Moguća povezanost s temama propisanim Planom i programom z u nižim razredima osnovne škole	47
11. Literatura i drugi izvori	50

UVOD

Zakonske i druge pravne osnove za obvezno ugrađivanje građanskog odgoja i obrazovanja

Ugrađivanje građanskog odgoja i obrazovanja kao obveznog izbornog i kroskurikularnog predmeta te ključne kompetencije za cjeloživotno učenje u kurikulume osnovne i srednje škole sukladno je *Nacionalnom okvirnom kurikulumu* Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa donesenom 2010. godine.

Obveza ugrađivanja građanskog odgoja i obrazovanja u cjelokupni školski kurikulum proizlazi i iz nacionalnih programa i akcijskih planova, međunarodnih konvencija i preporuka te iz integracijskih procesa u Europsku Uniju.

Među brojnim dokumentima posebno ističemo: *Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj od 2008. do 2011.* u kojem se navodi mjera 123.2. koja glasi „Unaprijediti model obrazovanja za ljudska prava i demokratsko građanstvo i njegovo provođenje za pojedine razine i oblike odgoja i obrazovanja“, *Ustavni zakon o ljudskim pravima i slobodama, Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava u Republici Hrvatskoj od 2008. do 2011. godine i Akcijski plan provedbe, Nacionalnu strategiju stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva od 2006. do 2011, Nacionalni program za borbu protiv korupcije, Nacionalni plan za borbu protiv diskriminacije 2008–2013, Zakon o zaštiti potrošača, Nacionalni program zaštite potrošača za razdoblje 2009–2012. i Akcijski plan provedbe, Zakon o ravnopravnosti spolova.*

O rezultatima provedbe građanskog odgoja i obrazovanja razvijen je sustav redovitog i obveznog izvješćivanja prema upravama Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa te Uredima Vlade Republike Hrvatske radi podnošenja periodičnih izvješća Vladi i Saboru Republike Hrvatske. *Periodična izvješća Republike Hrvatske podnose se međunarodnim tijelima o primjeni deklaracija i konvencija kojih je Republika Hrvatska potpisnica te posebnih tematskih izvješća Europskoj komisiji.*

Ciljevi provedbe: Nastavnici osposobljeni za primjenu kroskurikularne teme građanski odgoj i obrazovanje, izrađeni moduli građanskog odgoja i obrazovanja: kurikulumi, nastavni materijali za učenike i učitelje, metodologija evaluacije građanske kompetencije, održane smotre učeničkih projekata i tiskane brošure o projektima, razmijenjena međunarodna iskustva i razvijen profil i prepoznatljivost Hrvatske po metodološkom pristupu i stupnju razvijenosti ovoga područja na regionalnom, europskom i međunarodnom planu.

Moduli provedbe: Radi provođenja građanskog odgoja i obrazovanja kao kroskurikularne teme – integrirajućeg predmeta – u Agenciji za odgoj i obrazovanje u suradnji s učiteljima, županijskim voditeljima stručnih vijeća za demokratsko građanstvo, stručnjacima iz visokoškolskih i istraživačkih ustanova i nevladinih organizacija, razvijamo praktične module njegove provedbe.

Za sada su to: Modul osnove demokracije – Vlast, pravda, odgovornost, privatnost, Modul simulirana suđenja i vladavina prava, Modul projekt građanin – razvoj poduzetnosti, Modul zaštite potrošača, Modul humane vrednote i istraživanje humanitarnog prava, Modul razvoja karaktera, identiteta, interkulturalnosti, Modul učitelji i učenici miritelji i razvoj socijalnih vještina, Modul volonterskog rada i socijalne solidarnosti, Modul za razvoj ravnopravnosti spolova.

Svaki modul obuhvaća: kratki kurikulum (15 do 32 sata), utvrđene ishode/kompetencije – **znanja, vještine i stavovi potrebni za razvoj kompetencija, metode** prikladne za učenje i

poučavanje, **načini vrednovanja** postignuća učenika i samovrednovanja učenika i učitelja, priručnik za učitelje, udžbenik za učenike.

Kroz Modul odgoja i obrazovanja za promicanje ravnopravnosti spolova želimo da se teme vezane za pitanja ravnopravnosti spolova sustavno i planski provode od predškolskog odgoja i obrazovanja kroz osnovnu i srednju školu u formalnim, neformalnim i informalnim oblicima. Metodika odgoja i obrazovanja usmjerena je na razvoj kompetencija koje obuhvaćaju znanja, vještine i stavove. Cilj nam je da se djeca oba spola pripreme za aktivno i ravnopravno sudjelovanje na svim područjima života. Prema **Modulu za razvoj ravnopravnosti spolova** u radu s **djecom promiču se nediskriminacijska znanja o ženama i muškarcima, uklanjanje neravnopravnosti spolova i rodnih stereotipa, uči se mirotvorna komunikacija te sprječavanje nasilja nad ženama, odnosno muškarcima**. Stereotipi su pojednostavljene i vrlo često iskrivljene predodžbe koje se vežu za određenu spolnu grupu i podrazumijevaju čitav niz karakteristika, bilo fizičkih bilo psihičkih, koje tu grupu opisuju i određuju.

U našem društvu još uvijek su prisutni stereotipi o rodnim ulogama muškaraca i žena tako da se žena opterećuje i drži odgovornom za obavljanje većine poslova koji su pretpostavka za dobro funkcioniranje obitelji bez ikakvih olakšica na poslu gdje se od nje istodobno traži da bude barem jednako kvalitetna kao muškarac ako ne i bolja da bi imala jednake šanse za zaposlenje ili očuvanje posla. Pokazuje se također da neki poslodavci diskriminiraju žene koje se odlučuju radati jer ih ne žele zaposliti ili im daju otkaz. Prisutna je također pojava fizičkog nasilja nad ženama od strane muškaraca a rjeđe žena nad muškarcima.

Na osnovi pretpostavljenih fizičkih i psihičkih karakteristika određenog spola, kreiraju se tzv. društvene rodne uloge koje za sobom povlače i niz stereotipiziranih radnji i ponašanja. Stoga postoje podjele na ženska i muška zanimanja, na ženske i muške aktivnosti, muškarci većim sudjelovanjem u politici stječu veću moć u društvu itd.

Poznato je da djeca uče iz primjera koje vide te odražavaju stavove svojih obitelji. One su temelj odgoja i uzor svakog djeteta.

Dijete u razredu iskazuje stavove i ponašanje koje je usvojilo u svojoj obitelji. Stoga roditelji trebaju jednako kao i djeca na roditeljskim sastancima imati radionice slične dječjim radionicama na sastancima razrednog odjela kako bi doznali što djeca na nastavi uče. Nizom radionica želimo učiteljima približiti ovo bitno područje u odgoju djece. Zato smo osmislili i radionice u koje se roditelji aktivno uključuju, a i radionice za roditeljske sastanke na kojima će se osvješćivati problematika ravnopravnosti spolova.

Provođenjem Modula odgoja i obrazovanja za promicanje ravnopravnosti spolova učenici će steći znanja, uvježbati djelovanja i razviti vrijednosti i stavove te postati kompetentni građani koji jednako uvažavaju vrijednosti osoba oba spola.

Za ovaj modul razvili smo **kurikulum** u kojem su utvrđene **kompetencije i njihovi elementi: znanja, vještine i stavovi**, ali i moguće **metode rada** u razredu.

Priručnik donosi niz radionica u kojima se obrađuju teme kojima razvijamo učeničke kompetencije vezane za ravnopravnost spolova. Cilj nam je da djeca rade s radošću i lakoćom, pa su zato radionice raznovrsne. Ipak treba naglasiti da su metodičko-didaktički osmišljena prema suvremenoj metodologiji. Dijete se stavlja u centar djelovanja, učitelj/učiteljica kreira, usmjerava rad i osmišljava ga u dinamičnom i vedrom okružju. U

svakoj radionici prisutna je igra koja je u funkciji teme radionice. Djeca su aktivni sudionici koji često mijenjaju oblike rada, istražuju, pitaju, uspoređuju, prezentiraju svoju spoznaju. Svaka radionica može se korelirati sa sadržajima – temama ostalih nastavnih predmeta pa ih i navodimo. Vremensko trajanje radionice nije ograničeno. Ovisi o vještini voditelja/voditeljice radionice, uzrastu djece i njihovoj vičnosti radioničkom radu. Rad u radionici prilagodite svojim uvjetima i vještini.

Modul odgoja i obrazovanja za promicanje ravnopravnosti spolova korelira s drugim nastavnim predmetima i ima svrhu dopuniti učeničke spoznaje. Zato navodimo teme u predmetima razredne nastave koje se povezuju sa temama ovog modula. Na kraju donosimo popis literature i izvora koji će vam poslužiti za daljnji rad i proširivanje vaših spoznaja te unapređenje rada. Ideje i uzori za provedbu predloženih radionica nađeni su u različitim radionicama, čitanjem raznovrsne literature. Popis literature koji navodimo nije konačan jer ćete i sami tražiti i naći druge izvore koji će vas voditi tijekom rada. Nadamo se da ćete s učenicima i roditeljima naći dobre suradnike i osvijestiti probleme vezane za ravnopravnost spolova i razbijanje stereotipa.

PRAVILA ZA DOBRE ODNOS PREMA SEBI I DRUGIMA

- Pozorno slušaj dok netko govori, jer svatko je vrijedan pažnje i poštovanja.
- Dopusti drugome da do kraja kaže što želi reći.
- Posebnu pažnju posvećuj svojoj grupi, ali se ne zatvaraj u svoju “klapu”, nego pronadi vremena i za one koji joj ne pripadaju.
- Nikoga ne ismijavaj.
- Budi dobar prijatelj/prijateljica osobito onda kada nekome treba pomoći.
- Kad nešto želiš pitati, reći ili uraditi, javi se za riječ i govori slobodno i iskreno.
- Raduj se vlastitim sposobnostima i imaj povjerenja u sebe, jer i ti možeš nešto vrijedno reći i uraditi.
- U zajedničkom radu i u zajedničkoj igri nastoji pronaći svoje pravo mjesto, ali se isto tako brini da i drugi kraj tebe može pronaći svoje mjesto.
- Razvijaj smisao za humor koji pogoduje stvaranju ugodnog i radnog ozračja u grupi.

KURIKULUM ODGOJA I OBROZOVANJA ZA PROMICANJE RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA

KOMPETENCIJE	ZNANJA	VJEŠTINE	STAVOVI	METODE
<p>Učenici će razviti pouzdanje i sigurnost u osobne sposobnosti i identitet</p> <p>Učenici će biti osposobljeni za razlikovanje i uvažavanje rodno spolnih uloga</p> <p>Učenici će biti osposobljeni za socijalno prihvaćanje i stvaranje rodno osjetljive interakcije u razredu i školi</p> <p>Učenici će biti osposobljeni za ravnopravno uključivanje na svim područjima života</p>	<p>Učenici će znati:</p> <ul style="list-style-type: none"> - prepoznati i definirati spolne i rodne razlike i sličnosti dječaka i djevojčica - znati da se spol određuje rođenjem, a rod se izgrađuje socijalizacijom <p>Učenici će:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razlikovati rodne razlike u različitim kulturama - usvojiti znanja o tradicionalnim i netradicionalnim muškim i ženskim poslovima i ulogama u obitelji i izvan nje - objasniti zašto podjela na muške i ženske poslove nije bitna - koristiti pravilne izraze zanimanja za rod (učitelj-učiteljica, pravnik-pravnica...) <p>Učenici će:</p> <ul style="list-style-type: none"> - naučiti obavljati sve poslove u razredu bez obzira na spol - uočiti da kvaliteta poslova obavljena u školi nije vezana za spol - znati da su različiti, ali jednako vrijedni - razvijati znanja o potrebi uvažavanja različitosti - znati da postoje prava djece i ljudska prava koja uključuju i obveze 	<p>Zapažanje rodnih razlika u prošlosti i danas (frizura, zanimanja, oblačenje...)</p> <p>Razvijanje osjećaja tolerancije.</p> <p>Razvijanje vještine zagovaranja i zastupanja ravnopravnosti spolova.</p> <p>Jačanje prava i odgovornosti za dobrobit svih.</p> <p>Razvijanje vještine komunikacije.</p> <p>Sposobnost prepoznavanja stereotipa.</p> <p>Učenici će razviti aktivan i odgovoran odnos prema drugim osobama u rodno osjetljivoj interakciji.</p> <p>Učenici će moći povezati demokratska načela i rodnu ravnopravnost.</p>	<p>Jednako preuzimanje obveza u školi i obitelji bez obzira na spol.</p> <p>Uvažavanje i prihvaćanje spolnih razlika bez stereotipa.</p> <p>Nediskriminirajući stav prema rodnom i spolnim razlikama.</p> <p>Učenici će biti solidarni. (Pero udari Anicu, a drugi su solidarni u osudi nasilnog čina)</p> <p>Kritičko mišljenje i prosuđivanje društvenih pojava.</p>	<p>Interdisciplinarno povezivanje</p> <p>Radionice-</p> <ul style="list-style-type: none"> - simuliranje situacija iz stvarnoga života - igra uloga - rješavanje problema - prepričavanje osobne povijesti - video prezentacije - izrada plakata - prezentacija <p>Metode kreativnog izražavanja: pisanje sastavaka, likovno izražavanje, modeliranje, školske novine</p> <p>Projektna nastava</p> <p>Zamjena podjela dužnosti u razredu tijekom godine</p> <p>Izbori vodstva razreda</p>

TEME I RADIONICE ZA RAZREDNU NASTAVU

TEMA	RADIONICA
Dječaci i djevojčice	<i>To sam ja</i>
	<i>Slični smo a različiti</i>
	<i>Različiti smo, ali jednako vrijedni</i>
	<i>Spol i rod</i>
	<i>Princeze ne moraju biti pasivne</i>
	<i>Izražavamo osjećaje</i>
Obitelj i dijete	<i>Obitelj i ja</i>
	<i>Zanimanje mame i tate</i>
	<i>Rasti kao dječak ili rasti kao djevojčica</i>
	<i>Mame i tate – Žensko-muški svijet</i>
Suradnja, tolerancija i prihvaćanje	<i>Ja i mi</i>
	<i>Uvažavanje različitosti</i>
	<i>Predrasude i stereotipi</i>
Škola	<i>Stereotipi i spolna diskriminacija</i>
	<i>Škola nekad i danas</i>
Dječja prava i obveze	<i>Škola za sve</i>
	<i>Dječja prava i obveze</i>
Roditeljski sastanak	<i>Prava i odgovornost za dobrobit svih</i>
	<i>Moje dijete i ja</i>
	<i>– komunikacija i odgojni stilovi roditelja</i>
	<i>Samosvijest, samopoštovanje i samopouzdanje, Očevi i djeca</i>
	<i>Kako odgajamo dječake, a kako djevojčice</i>
	<i>Roditeljstvo jučer – danas - sutra</i>

Tema:

Dječaci i djevojčice

– To sam ja

Cilj: Razviti pozitivnu sliku o sebi, osjećaj vlastite vrijednosti i ljudskog dostojanstva.

Znanja: Prepoznati i definirati spolne i rodne razlike i sličnosti dječaka i djevojčica.

Vještine: Razvijanje vještine komunikacije.

Razvijanje osjećaja tolerancije.

Razvijanje vještine zagovaranja i zastupanja ravnopravnosti spolova.

Stavovi: Uvažavanje i prihvaćanje spolnih razlika bez stereotipa.

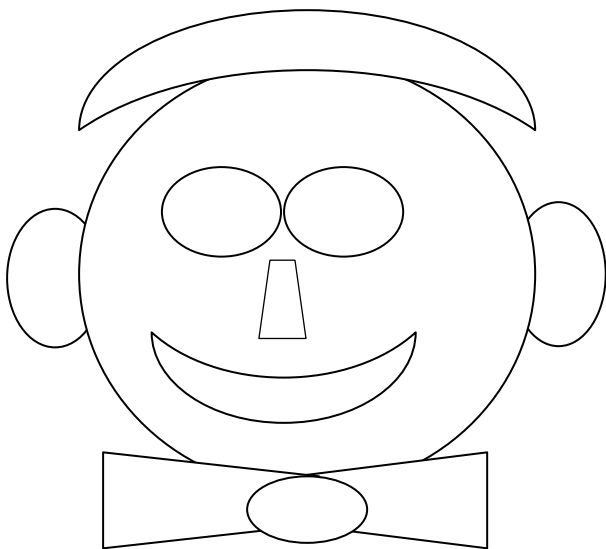
Nediskriminirajući stav prema rodnim i spolnim razlikama.

Pribor: CD uređaj, CD, papir, olovka, bojice, listić – slagalica, škare, papir, štap

Povezanost: hrvatski jezik – pisanje, govorenje, opisivanje - autoportret (vanjski i unutarnji opis) Josip Ivanković: *Prijatelji* likovna kultura - autoportret

IGRA - Ja sam i najviše volim

Učenici su u krugu. Svatko kaže svoje ime i što najviše voli. (Ja sam Ana i najviše se volim smijati.) Drugi do njega/nje ponavlja izgovoreno i govori za sebe. Ja sam Damir i najviše volim spavati.) Tako se izmjenjujući ponavljajući što su čuli od svojih prethodnika te se bolje upoznaju.

AKTIVNOST - To sam ja

(prema radionici iz *Budimo prijatelji*, Bognar, Uzelac, Bagić)

Učenici crtaju svoj lik. Napišu što vole na čelo, što rado gledaju u oči, što vole slušati u uši, na nos što vole njušiti, u usta o čemu vole pričati.

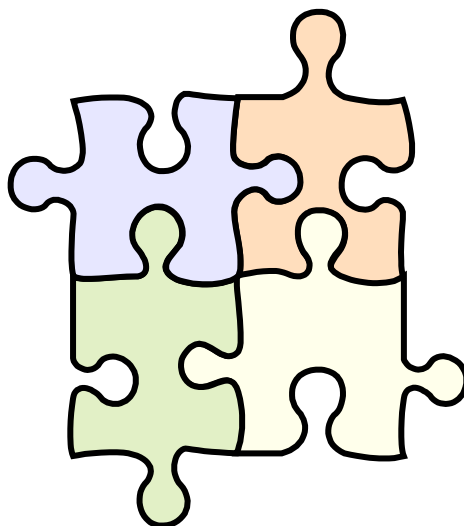
Kad završe sjednu u četvorke i razgovaraju tome što vole.

Osjećaji - kakvi smo

Svaki učenik/učenica u slagalicu piše svoje osobine - kakav je (ponašanje, reakcije, marljivost...), a zatim ih spaja s drugim slagalicama (osobinama svih u razredu).

Razgovor - izlažemo našu slagalicu i razgovaramo o njoj. Izmjenjujemo osobna iskustva i govorimo o istinitosti odgovora.

Zaključak - Svi smo različiti, imamo dobre i loše strane. Međusobno se poštujemo.

OSMIJEH

NIŠTA NE KOŠTA.
DJELUJE ČUDESNO.
OBOGAĆUJE ONOG TKO GA DARUJE.
NE OSIROMAŠUJE ONOG KOJI GA
POKLANJA.
SVI SI GA MOGU PRIUŠTITI.
UNOSI SREĆU U DOM.
POZDRAV JE PRIJATELJU.
PRIRODNI LIJEK PROTIV LJUTNJE.
ODMOR ZA UMORNOGA.
NE MOŽE SE KUPITI, POSUDITI, UKRASTI.
PRAVA VRIJEDNOST KAD SE POKLANJA

AKTIVNOST

- Izražavam osjećaje

Učenici su u krugu oko papira na kojem nacrtana kružnica podijeljena na nekoliko isječaka. U svaki isječak upisuju jedan njima poznati osjećaj. (Kako se možeš osjećati? - veselo, tužno, razočarano, oduševljeno, uzbuđeno, plačljivo, nestrpljivo, zabrinuto) Uzimamo palicu kojoj je jedna strana označena bojom. Netko okreće palicu. Zaustavlja se na jednom napisanom osjećaju. Jedan od učenika/učenica (slobodno javljanje) govori kada se tako osjećao/osjećala – iz iskustva.

Gestom, mimikom pokazuje osjećaj, a drugi ga učenici dijele s njim.

IGRA – Ogledalo

Učenici su u parovima. Jedan je ogledalo, a drugi se u njega ogledava. Zadatak je lagano micati – ruku ili okretati glavu, mijenjati izraz lica... ogledalo prati onoga tko se u njega „ogledava“. Nakon nekog vremena mijenjaju se uloge. U izvođenje igre može se pustiti lagana glazba u pozadini koja može doprinijeti da su pokreti spori – u ritmu glazbe.

Tema:

Dječaci i djevojčice

– Slični smo a različiti

Cilj: Bolje međusobno upoznavanje, poštivanje svakog bez obzira koliko se razlikuje od nas.

Znanja: Uočavanje sličnosti i različitosti dječaka i djevojčica.

Znati da su različiti, ali jednako vrijedni.

Vještine: Razvijati znanja o potrebi razumijevanje i uvažavanja različitosti.

Razviti aktivan i odgovoran odnos prema osobama različitog i istog spola.

Razvijanje osjećaja tolerancije.

Stavovi: Pripustiti sličnosti i razlike.

Uvažavanje i prihvaćanje spolnih razlika bez stereotipa.

Pribor: DVD, papir s Vennovim dijagramom, olovka, klupko vune

Povezanost: glazbena kultura – ples, glazba, hrvatski jezik – jezično izražavanje Tekst „*Tajni prijatelj*“ Arsen Dedić: „*Prijateljstvo*“ priroda i društvo - Dijete: zamjećivati tjelesne razlike i sličnosti dječaka i djevojčica.

UPOZNAVANJE

Uz tihu glazbu učenici se kreću po učionici, bez određenog cilja, brže ili sporije (kretati se u ritmu glazbe). Na prekid glazbe svatko se predstavi učeniku ili učenici koja mu je najbliža.

Na primjer: Ja sam Lara i volim plesati. Ja sam Ivan i volim nogomet.

Šetnja učionicom traje onoliko vremena koliko učiteljica smatra da je zanimljivo.

AKTIVNOST – Što se volimo igrati?

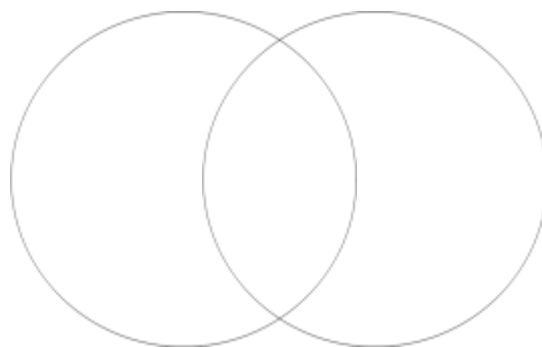
Složiti klupe i sjesti u paru (dječak-djevojčica). Svatko zapisuje na papir što se voli igrati, a zatim razgovaraju o sličnostima i različitostima.

Nakon razgovora dijelimo papir s nacrtanim Vennovim dijagramom.

U prvi krug dječaci zapisuju igre koje vole, a u drugi krug djevojčice. U presjeku krugova zapisuju igre koja su im zajedničke.

Dogovaraju tko će pisati u koji krug. U sredinu će pisati igre koje vole zajednički igrati.

Razgovor - analiza Vennovog dijagrama svakog para. Obratiti pozornost na dio koji je zajednički za dječake i djevojčice.

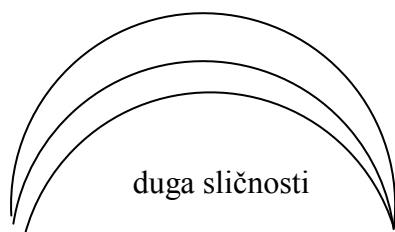

AKTIVNOST – Sličnosti i razlike

(prema radionici iz *Budimo prijatelji*, Bognar, Uzeljac, Bagić)

Učenici su u parovima dječak i djevojčica. Razgovaraju i traže što im je zajedničko, a po čemu se razlikuju u odnosu na obitelj, navike, ono što vole (film, pjevač, pjevačica, knjiga, predmet), strahove, nade, prijatelje... Jedan u paru piše na papir sličnosti koje ima s prijateljem, a drugi razlike.

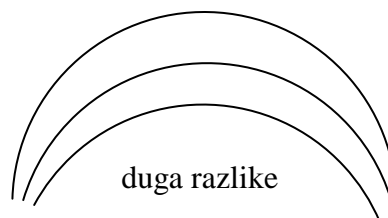
Izrada duge sličnosti i razlika.

duga sličnosti

Maja

Martin

duga razlike

Razgovor Koja vam se duga više sviđa? Povezuju li nas ili dijele naše sličnosti i razlike?

IGRA - Klupko vune

Učenici i učenice stoje u krugu. Netko baci klupko vune idućem govoreći koju igru voli igrati. Slijedeći učenik ili učenica čine isto. Niti vune će se križati po cijelom krugu. Na kraju se može naglasiti da su svi u razredu povezani, kao sada klupko vune, bez obzira što vole različite igre.

„Prva dječakova dilema nastaje u trenutku kad shvati da mu se djevojčice sviđaju više nego žabe i psi, ali ne zna zašto.“

NAPOMENA

Tekst *Duga* može biti polazište za daljnji razgovor.

DUGA - Indijanska legenda

Jednom davno sve boje svijeta započnu svađu: svaka je tvrdila da je baš ona najbolja, najvažnija, najkorisnija, najomiljenija.

Zelena reče: "Jasno je da sam ja najvažnija. Ja sam znak života i nade. Izabrana sam za travu, drveće, lišće; bez mene uginule bi sve životinje. Bacite pogled po krajoliku i vidjet ćete da mene ima najviše."

Plava je prekine: "Ti samo misliš na zemlju; ali uzmi u obzir nebo i more. Voda je upravo izvor života, a to biva pomoću oblaka iz plavoga mora. Nebo daje prostor, mir i vedrinu (spokojstvo).

Bez moga mira vi biste svi bili mahnjita tjelesa."

Žuta se zakihota: "Vi ste tako ozbiljne. Ja donosim smijeh, veselje i toplinu u svijet. Sunce je žuto, mjesec je žut, zvijezde su žute. Svaki put kada pogledaš suncokret, čitav se svijet počinje smiješiti. Bez mene ne bi bilo zabave."

Narančasta je bila sljedeća koja je zaspivala svoju pjesmu: "Ja sam boja snage i zdravlja. Možda sam rijetka, ali sam dragocjena, jer služim unutarnjim potrebama ljudskog života. Ja nosim sve najvažnije vitamine. Sjetite se samo naranči, dinja, mangova ploda.. Ja se ne povlačim sve vrijeme uokolo, ali kada ispunim nebo za izlaza ili zalaza sunca, moja je ljepota toliko blještava da nitko na nijednu od vas niti ne pomisli."

Crvena više nije mogla izdržati. Viknula je: "Ja sam vladar svih vas, krv, krv života. Ja sam boja opasnosti i hrabrosti. Spremna sam da se borim sa razlogom. Mogu zapaliti krv. Bez mene bi zemlja bila pusta kao mjesec. Ja sam boja strasti i ljubavi, crvene ruže i maka."

Purpurna se podigla do svoje pune visine. Bila je vrlo visoka i govorila je s velikom pompom. "Ja sam boja vladanja i moći. Kraljevi, državnici, vjerski poglavari - uvijek su me birali, jer ja sam boja autoriteta i mudrosti. Ljudi me ne pitaju, nego slušaju i pokoravaju se."

Indigo je govorila mnogo tiše od drugih, ali jednako odlučno: "Zamislite mene. Ja sam boja tišine. Jedva da me primjećujete, ali bez mene sve ste vi suviše. Ja predstavljam refleksiju i misao, sumrak i dubine. Trebam vam za ravnotežu i kontrast, za molitvu i unutrašnji mir."

I tako su se boje nastavile da se hvale, svaka uvjereni da je ona najbolja. Njihova je svađa bivala sve glasnija i glasnija. Odjednom je bljesnula sjajna bijela svijetlost, začuo se grom i prasak. Počela je padati jaka kiša. Sve su se boje zgrbile od straha i stisnule jedna uz drugu.

Kiša progovori: "Vi glupe boje, borite se među sobom, svaka pokušava vladati nad ostalima. Zar ne znate da vas je sve Bog stvorio? Svaku za svoju posebnu svrhu, jedinstvenu i različitu. On voli sve vas. Uхватite se za ruke i pođite sa mnom. On će vas prostrjeti preko neba u velikom luku boja kao podsjetnik da vas sve voli i da možete živjeti zajedno u miru. Osjećaj da je On sa vama - znak je nade za sutra".

I tako svaki put kada Bog koristi jaku kišu da opere svijet, on stavlja na nebo dugu. Kada je vidimo, sjetimo se da treba da uvažavamo jedni druge.

Tema:***Dječaci i djevojčice******- Različiti smo, ali jednako vrijedni*****Cilj:** Uvidjeti da su različitosti normalne i da ih treba uvažavati.**Znanja:** Znati da su različiti, ali jednako vrijedni.

Razvijati znanja o potrebi uvažavanja različitosti.

Vještine: Sposobnost prepoznavanja stereotipa.

Učenici će razviti aktivan i odgovoran odnos prema osobama različitog i istog spola.

Stavovi: Uvažavanje i prihvaćanje spolnih razlika bez stereotipa.**Pribor:** listići, olovka, slikovnica**Povezanost:** hrvatski jezik – čitanje, pisanje, razgovor, slikovnica Đurđe Miklaužić: *Super je biti različit.***IGRA - Pisanje tijelom**

Dva po dva učenika se dogovore i od svojih tijela načine slovo koje ostali moraju pročitati. Proglašavaju se najbolje smišljena slova. Mogu se slova i ponoviti ako su načinjena na različite načine. Za izvođenje dobrog slova potrebna je uz kreativnost i dobra suradnja, komunikacija i dogovor aktera.

AKTIVNOSTI

Jedan učenik pročita tekst.

« Bila je srna kao vatra živa i govorila katkada čudne riječi, koje se od druge djece čardačke nikada ne čuju, niti su ostale djevojčice imale njezine želje. Ona je htjela, da se na jablan penje, da prepliva Glibušu, da trči na konju, da se potuče sa dječacima – i stotinu drugih čudnovatih i strašnih stvari...»

Razgovor

Jesmo li svi isti? Zanimaju li nas sve iste stvari? Kako provodimo slobodno vrijeme? Kojim se aktivnostima bavimo? Kako bi izgledalo kada bi se jednako oblačili, išli na iste aktivnosti, bavili se istim sportom...?

Djevojčica iz teksta bila je drugačija od ostalih djevojčica tog vremena. Je li smjela raditi što je željela? Jesu li njene želje neobične? Je li to njena mana ili vrlina gledajući danas? Tko nas potiče da budemo kreativni?

*Postoji uvriježeno mišljenje:**Djevojčice/žene su osjećajnije, odgovornije, brinu za obitelj i kućanske poslove, imaju manje društvene moći i privilegija.**Dječaci/muškarci su manje osjećajni, agresivniji, fizički jači, manje brinu za obitelj, djecu i kućanske poslove, imaju više društvene moći i privilegija.***IZRAZI SVOJE MIŠLJENJE** Pročitaj slijedeće rečenice i označi odgovor s kojim se slažeš.

Djevojčice ne smiju igrati nogomet.

Djevojčice su grube.

Dječaci su nježni.

Djevojčice se vole tući.

Djevojčice moraju prati suđe.

Dječaci idu u trgovinu.

Djevojčice vole vrištati.

Dječaci ne smiju plakati.

Ostavi se dovoljno vremena da svi ispune listić. Slože se grupe po četvero djece (miješano dječaci i djevojčice), pogledaju i usporede svoje odgovore. Svaka grupa izvijesti na koje su rečenice svi u grupi odgovorili NE SLAŽEM SE. O tim se primjerima razgovara.

NOVI HIT Dječaci i djevojčice, upoznajmo svoje razlike, naučimo novi super hit:

Super je biti RAZLIČIT!

<p>Super je ako si mršava ili debela, ako si velika i mali... ...ako si snažna ili nježan, baš ništa ti ne fali !</p> <p>Super je svaka boja kose i crvena i crna i smeđa i plava... ...kao i svaka boja kože, svaka je prekrasna i prava !</p> <p>Super je imati veliki nos, srednji ili mali uši ovakve ili onakve baš ništa ti ne fali !</p> <p>Super je različite prijatelje i prijateljice imati, s njima sve dijeliti i kompjutorske igrice igrati!</p> <p>Moja romska prijateljica najbolja je u matematici. Moj slijepi prijatelj uči me brajici.</p> <p>A s prijateljem koji ne čuje govorim njegov jezik znakovni super je – nauči i ti tako ćeš više ljudi i djece razumjeti!</p> <p>Super je moći svoje osjećaje pokazati. Kad si tužan ili sam – plači, kad si ljuta – ljuti se! Pokaži da se bojiš - ako te preplaše.</p> <p>A kada si sretan ili sretna, od sreće do neba skači!</p> <p>Super je nositi naočale ili druga pomagala imati psa vodiča slijepih - ako ne vidiš jer nije bitno biti kao svi. Najvažnije je – da si kao ti !</p> <p>Super je ako si različitog porijekla od drugih kao Ešma – romskog, židovskog – Lea,</p>	<p>Ivo – hrvatskog, Nemanja – srpskog, Emir – bošnjačkog il kineskog – Mi Wu Sea Božić, Hanuka, Kurban bajram – svaki je posebno važan blagdanski dan. Dijelimo poklone, jedemo slastice i želimo da svakome bude presretan!</p> <p>Super je ako je tvoja obitelj samo tata ili samo mama, imaš li braću, sestre ili si posve sam ili sama.</p> <p>Al super je ako imaš i mamu i tatu i braću i sestre i mačku i psa ili samo baku ili samo djeda onog ili onu što za tebe vrijedi za više od dva!</p> <p>Super je voljeti štošta različito, kazalište lutaka, košarku, plivanje, gradove, zemlje, kontinente, planete, natjecanje, učenje i darivanje!</p> <p>Kao i 1000 drugih divnih stvari, životinje, ne samo pse, mačke i ptice, ne samo biljke već i sve druge nesitnice!</p> <p>Super je ako imaš sve što želiš... novu torbu, mobitel, bicikl, papigu. Ali nije to najvažnije!</p> <p>Super je i ako imaš staru torbu, stari bicikl i starog psa žučka. A najsuper ako imaš prijatelja/icu koji / a te razumije.</p> <p>Jer samo ono što si ti nitko ti ne može oduzeti !</p> <p>Različiti smo ali jednaki, super nam je zajedno. U nečemu smo najbolji, u nečemu nismo. Nadopunjavamo se uzajamno !</p> <p>JER NIJE BITNO BITI KAO SVI, NAJVAŽNIJE JE – DA SI KAO TI !</p>
---	---

Tema:

Dječaci i djevojčice

- Što je spol, a što rod?

Cilj: Objasniti razliku između spola i roda i načini na koji se rod oblikuje u društvu odnosno kulturi.

Znanja: Učenici će znati definirati što je spol, a što rod.

Znat će prepoznati spolne i rodne stereotipe, znat će da se rod izgrađuje tijekom socijalizacije i da se razlikuje u povijesnim razdobljima i kulturama.

Vještine: Sposobnost prepoznavanja stereotipa.

Zapažanje rodnih razlika.

Stavovi: Uvažavanje i prihvaćanje spolnih razlika bez stereotipa.

Nediskriminirajući stav prema rodnim i spolnim razlikama.

Pribor: fotografije, kartice sa slikama i riječima

Povezanost: Pid – prošlost, sadašnjost, budućnost, HJ – rodovi, pričanje, pisanje, dramatisacija, GK – igre djece svijeta, LK – slikanje, risanje odjeće, obuće, frizura

UVOD – Dječja igra iz prošlosti zavičajnoga kraja

Kako su bili obučeni dječaci i djevojčice kad su se igrali? Kako kad su išli u školu? kakva im je bila obuća?

Aktivnost: Ukratko objasnite što je spol (biološka karakteristika, muški ili ženski), a što rod (društveno oblikovanje spola socijalizacijom). U svim društvima postoje rodne razlike između muškaraca i žena, dječaka i djevojčica koje se između ostaloga vide i u načinu odijevanja i češljanja. Ono što je uobičajeni način odijevanja u našem društvu nije u nekom drugom. Nadalje, ono što je u prošlosti važno kao pravilo odijevanja ne važi i danas (npr. nošenje hlača za djevojčice)

Pripremite fotografije muškaraca, dječaka odjevenih u hlače, košulje, odijelo s kravatom, muškarce u narodnoj nošnji, povijesnim kostimima, muškaraca odjevenih u suknje kao npr. sarong (platno omotano oko struka, nose ga muškarci i žene u istočnoj i jugoistočnoj Aziji) ili u kilt (Škotska). Također izaberite fotografije žena odjevene u različite tipove odjeće. Priredite i različite fotografije sa frizurama.

Rasporedite fotografije okrenute licem na dolje po prostoru.

Učenici čine posadu vanzemaljaca koja je upravo sletjela na Zemlju, te je za sada pronašla samo fotografije. Na temelju njih trebaju zaključiti tko su Zemljani.

Kada se otkriju sve fotografije prodiskutirajte sličnosti i razlike, rodne i kulturološke.

Aktivnost: Sjedi se u krugu. Na kartice napišite ili nacrtajte određeni predmet. (To mogu učiniti i učenici) Postavite ih u sredinu kruga. Neka učenik/učenica pokaže karticu samo Vama. Stojeći u sredini kruga pantomimom mora ostatku grupe pokazati tko se koristi tim predmetom. Nakon svake izvedbe, ili grupe izvedbi prokomentirajte, ukažite na različitosti u našoj i drugim kulturama. Prokomentirajte tko rabi predmet i kako u kući, školi.

NAPOMENA: Tijekom posjete Zagrebu poželjno je posjetiti Etnografski muzej. Tom se prigodom može upriličiti radionica na ovu temu.

Tema:***Dječaci i djevojčice******– Princeze ne moraju biti pasivne***

Cilj: Objasniti na koji način stereotipi i predrasude utječu na izgradnju samopoštovanja, odnose i očekivana ponašanja dječaka i djevojčica. Rasprava se treba usredotočiti na stereotipno portretiranje princeza i prinčeva kako bi učenici znali izraziti efekte

stereotipnog mišljenja na djevojčice i dječake.

Znanja: Učenici će znati prepoznati spolne i rodne stereotipe, znat će da se rod izgrađuje tijekom socijalizacije i da se razlikuje u povijesnim razdobljima i kulturama.

Vještine: Sposobnost prepoznavanja stereotipa.

Zapažanje rodnih razlika u prošlosti i danas.

Biti u mogućnosti napisati priču bez rodnih stereotipa.

Stavovi: Uvažavanje i prihvaćanje spolnih razlika bez stereotipa.

Nediskriminirajući stav prema rodnim i spolnim razlikama.

Pribor: papir, olavka, bojice

Povezanost: HJ - književnost – bajke i priče

IGRA – slagalica

Učenike dijelimo u trojke po bojama (plavi, crveni, zeleni, žuti, plavi, narančasti, ljubičasti...). Svaka skupina dobiva u raznim bojama riječ – imena različitih likova iz bajki, priča. Svako slovo je izrezano posebno i oni trebaju što prije složiti riječ i zalijepiti je na traku u boji trojke.

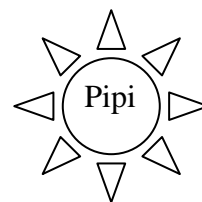
(Trnoružica, Pepeljuga, Alica, Snjeguljica, Zlatokosa, Matovilka, Pipi, Ivica, Marica)

Mogu osmisлити kratku aktivnost (dramatizaciju kojom će ostalima prikazati svoj lik, a tek kasnije u prezentaciji pokazati tko je to kad ostali pogode.

AKTIVNOST- Osobine likova dječaka i djevojčica

Upitati učenike poznaju li bajku u kojoj se pojavljuje princeza i princ. Zamoliti nekoga od učenika da ispriča priču.

Postavljajte pitanja što čini princeza, tko odlučuje o njezinoj sudbini; ona ili njezin otac/roditelji, ili netko drugi. Koje su osobine princa, a koje princeze.

Neka u krug napišu ime lika, a zatim u trojkama ispišu osobine princa i princeze.

Koje osobine prepoznaju da se povezuju sa djevojčicama i dječacima (muškarcima i ženama) danas. Neka ih označe bojom po želji (zaokruže, podcrtaju).

Prepoznaju li što njima od navednog govore u obitelji i u školi.

Može li se napisati bajka koja ne slijedi rodne stereotipe?

Zadatak: Napistati/ nacrtati nesterotipnu bajku. (Moguće je kreirati i predstavu.)

„Ljudi su vrlo strogi prema neuspješnim muškarcima i vrlo nevelikodušni prema uspješnim ženama.“

Tema:***Dječaci i djevojčice***

– Izražavamo osjećaje (Ljutnja, bijes)

Cilj: Razviti pozitivnu sliku o sebi, osjećaj vlastite vrijednosti i ljudskog dostojanstva.

Znanja: Prepoznati i izraziti osjećaje.

Prepoznati i definirati spolne i rodne razlike i sličnosti dječaka i djevojčica.

Vještine: Razvijanje vještine komunikacije.

Razvijanje osjećaja tolerancije.

Stavovi: Nediskriminirajući stav prema rodnim i spolnim razlikama.

Pribor: papir, olovka, bojice, listić

Povezanost: hrvatski jezik – pisanje, govorenje, opisivanje (vanjski i unutarnji opis)

IGRA - Zum-škrip

Učenici stoje u kružnoj formaciji gledajući u sredinu. Prvi počinje izgovorom ZUM i naglim pokretom glave u desno, kao da automobil naglo prođe kraj njega. Pokret se prenosi na idućeg, a prvi vraća glavu u početni položaj. Pokret i zvuk šire se krugom sve dok se ne začuje ŠKRIP, kao kočenje. Tada se zvuk ZUM prenosi u suprotnom smjeru.

Svatko ima pravo mijenjati smjer kretanja, ali samo jednom.

AKTIVNOST - Ljutnja

Učenicima se postavi pitanje: *Što vas ljuti? Zna li se ljutiti? Kako izražavate svoju ljutnju?*

Objasniti da ljudi različito reaguju i različito iskazuju ljutnju.

a) Jedni tvrde: „Mene nitko ne zeza, sve brzo sredim šakama.“

b) Drugi samo kažu: „Zašto me ljutiš? Sada sam tužan/tužna i plačem.“

c) Treći pak bez riječi okreću leđa i tri dana ne razgovaraju s onim tko ih je naljutio, dure se.

Jesi li se prepoznao/prepoznala u nekoj od tih reakcija? Jesi li dobro riješio/riješila problem koji je uzrokovao ljutnju?

Rasprava. Najbolje je odmah pokazati da smo ljuti, ozbiljnim i ljutitim glasom reći: To što si rekla/rekao jako me naljutilo! Ne radi to, ljutiš me! – a zatim objasniti što nas je razljutilo. Postupiš li tako, oslobađaš se ljutnje i odmah ti je lakše, a i druga strana zna o čemu je riječ.

AKTIVNOST – Lutka Bjesomar

Savijanjem papira oblikujemo lutku – nacrtamo joj lice. Lutka kruži od učenika do učenice... Svako kroz usta lutke izgovara riječi koje govori kad je jako ljut/ljuta, bijesan/bijesna. (Mrzim te! Budalo!) Svako uzima papir i na njega napiše riječ koja je ružna, pomisli je ili u samoći kaže u bijesu. Papir neka unište – bijesni su – trgaju ga na komadiće ili gnječe u lopticu, gaze je.

Razgovor kako smo se osjećali izgovaranjem ili tjelesnim „napadom“ na papir. Kako su dječaci pokazivali svoju ljutnju, a kako djevojčice?

Osmišljavanje pokreta koji će ostalima u razredu dati znak da smo užasno ljuti.

IGRA Zašto ptice lete?

Podjela u dvije skupine. Jedna će izaći iz učionice i dobiti zadatak da postavlja razna pitanja kad se vrate u učionicu. Bez obzira na odgovor stalno pitaju isto, mirno, bez uzrujavanja. Oni koji odgovaraju imaju uputu da na pitanje odgovore najbolje što znaju.

Razgovor o tome kako su se osjećali kad su pitali, kad su odgovarali. Jesu li gubili strpljenje, osjetili ljutnju, bijes?

AKTIVNOST – Procjena ljutnje

Podijeliti učenicima/učenicama listiće i ukratko im objasniti što se od njih traži. S jedne strane listića je silueta dječaka, djevojčice. Svatko odabire bojom i oblik kojim će unutar lika nacrtati svoj bijes. Kasnije će usporediti svoje crteže i prokomentirati ih.

Pored svake rečenice oboji točkicu bojom koja označava kako bi se osjećao u određenoj situaciji.

 crveno – ljut/ljuta sam

 zeleno - događa se, nije važno

 plavo – tužan/tužna sam

Mama ti javlja da danas ne možete u kino jer ima neodgodiv sastanak.

Tek kupljeni sladoled pada ti na pod.

Auto vozi velikom brzinom i cijeloga te smoči.

Tata ti treći put istog tjedna otkazuje zajednički sastanak.

Prijatelj ti vraća najdražu igračku potrganu.

Sestra ti je pošarala zadaću koju si dugo pisao.

Saznaš da ti je prijatelj/prijateljica lagao/lagala.

Razboliš se na dan proslave prijateljevog rođendana.

1 - 3 plavih Tebe je teško razljutiti. Ako se osjećaš dobro ne ljuteći se, to je O.K. Ali, ako te ljutnja grize iznutra, ako ti u odgovorima prevladava plavo - napravi nešto. RAZLJUTI SE!

4 – 6 crvenih Ti se ljutiš u pravo vrijeme i na pravom mjestu. Čista petica!

IGRA – Gusjenica

Podjela u dvije kolone u kojima se priljubljeni tijelima, malo raširenih nogu. Onoga/onu ispred sebe drže oko struka. Cilj je skladno hodati da nitko ne odskače.

„Veseo čovjek je kao sunce. Kud god ide, osvjetljava.“

Tema:

Obitelj i dijete

- Obitelj i ja

Cilj: Osvijestiti jednaku važnost svih članova obitelji i njihovog rada. Osvijestiti postojanje različitih tipova obitelji (obitelji s dva roditelja, jednoroditeljske obitelji, višegeneracijske obitelji – roditelji, djeca, djed i baka i sl.)

Znanja: Usvojiti znanja o tradicionalnim i netradicionalnim muškim i ženskim poslovima i ulogama u obitelji i izvan nje. Objasniti zašto podjela na muške i ženske poslove nije bitna (bitno je dijeljenje poslova i preuzimanje odgovornosti). Koristiti pravilne izraze zanimanja za rod (učitelj-učiteljica, pravnik-pravnica...).

Vještine: Razviti aktivan i odgovoran odnos prema osobama različitog i istog spola.

Razvijanje vještine zagovaranja i zastupanja ravnopravnosti spolova.

Sposobnost prepoznavanja stereotipa.

Stavovi: Uspostaviti međusobni odnos povjerenja i poštovanja.

Prihvatanje sličnosti i razlike.

Pribor: papiri, olovke, listić, kreda

Povezanost: hrvatski jezik – *Nada Zidar-Bogadi: Zaposlena mama*, govorenje, pisanje, dramaturgija, priroda i društvo - Članovi obitelji: obitelj, muško i ženski članovi obitelji.

LJUTI ME

Razredna lutka (maskota) priča o svojoj obitelji, koga sve ima, što ju raduje, što ju ljuti. Što te ljuti ili veseli? – Oboji smajlica na listiću.

Tata ti javlja da današnji dogovor za igru odgađa za sutra.

Tek si kupila/kupio sladoled i seka/braco te slučajno gurnuo. Sladoled pada na pod.

Hodajući upadaš u lokvu i smočiš se.

Mama treći put u tjednu otkazuje zajedničko druženje.

Vraćena ti je potrgana najdraža igračka.

Sestra ti je pošarala zadaću koju si dugo radio.

Saznaš da te je prijatelj/prijateljica iznevjerio/iznevjerila.

Razbolio/a si se na dan proslave velikog rođendana.

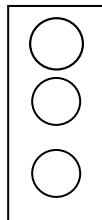
1-3 plačka (teško se ljutiš, ali ne moraš se gristi - razljuti se, ne plači)

4-6 smješka (ljutiš se kad treba - čista petica)

7-8 ljutka (stani, previše se ljutiš, NIJE VAŽNO, DOGAĐA SE)

Zaključak

Semafor raspoloženja i reakcija.

STOP! SMIRI SE I RAZMISLI.

RECI ŠTO TE MUČI.

NIJE VAŽNO, DOGAĐA SE.
SMISLI RJEŠENJA I KRENI S NAJBOLJIM!

OBITELJ I JA

Sjedamo u dvije kružne formacije. Razgovaramo o članovima obitelji, osjećajima, poslovima.

Zamjena parova kod svake nove teme razgovora.

Opiši radni dan svoje mame.

Što sve radi tata tijekom dana?

Kako se družiš sa svojom obitelji?

Što najradije radite nedjeljom?

Koji posao u kući obavlja samo mama?

Koji posao u kući radi samo tata?

Tko plaća račune u tvojoj kući?

Tko ti pomaže u pisanju domaće zadaće?

ŽIVOT U OBITELJI

Rješavanje listića o pomaganju i suradnji u obitelji, obvezama djece.

Raspravimo o zajedničkim i različitim odgovorima u skupinama uz traženje sličnosti i različitosti.

Radni listić u koji upisuju koji su njihovi svakodnevni poslovi, a koje poslove rade samo ponekad.

Moj svakodnevni posao	Moj povremeni posao

Zaključak Donosimo zajednički zaključak o pomaganju i odgovornosti u radu. Oslanjamo se na vrste poslova koje rade i tko ih radi.

IMAM SVOJE STAJALIŠTE

Za, protiv i neutralci.

(Crta na podu u rasponu potpuno se slažem do ne slažem se. Netko od djece obrazlaže svoj stav, drugi se mogu suprotstaviti.)

Tvrdnja poput - Mame trebaju glačati rublje. Tate me vode liječniku. Poslije ručka tata treba odmarati. Mame čiste kuću. Striček u vrtiću brine o djeci. (Sami odaberite jednu od ponuđenih tvrdnji ili pronađite neku drugu tvrdnju koja više odgovara vašem razredu.)

IGRA

Simulacijske igre – aktivnosti u obitelji.

Tema:

Obitelj i dijete

-Rasti kao dječak ili rasti kao djevojčica

Cilj: Osvijestiti što je spol, rod, rodne uloge, rodni stereotipi, postizanje rodne ravnopravnosti.

Znanja: Usvojiti znanja o tradicionalnim i netradicionalnim muškim i ženskim poslovima i ulogama u obitelji i izvan nje. Znati da su različiti, ali jednako vrijedni. Razvijati znanja o potrebi uvažavanja različitosti.

Vještine: Sposobnost prepoznavanja stereotipa.

Razvijanje vještine komunikacije.

Učenici će razviti aktivan i odgovoran odnos prema osobama različitog i istog spola.

Stavovi: Uvažavanje i prihvaćanje spolnih razlika bez stereotipa.

Kritičko mišljenje i prosuđivanje društvenih pojava.

Pribor: papir, olovka, pripremljeni tekstovi – ulomak iz Duge – opis Srne, listić srce

Povezanost: hrvatski jezik – lektira, likovi iz književnosti, dramske igre, pisanje, govorenje

IGRA KRETANJA SA ZADACIMA

Učenici i učenice su slobodno raspoređeni u učionici. Zadatak je slušati uputu voditelja/voditeljice i kretati se ili izvoditi pokret koji dinamikom i glasnoćom odgovara uputi. Pri tom treba paziti da se tijekom kretanja ne sudare.

Lijep je dan i idemo u šetnju.

Već je kasno i žurimo u školu.

Ponosni smo.

Učinili smo nešto loše i sramimo se.

Boli nas u leđima.

Poletni smo.

Krećemo se unazad.

Spavamo.

SLUŠAMO I ZAPAŽAMO

Čitanje par izabranih dijelova iz pripovijetke Dinka Šimunovića „Duga“

Srna je desetogodišnja djevojčica, lijepa, vitka, i visoka. Zlatna kosa, meka i vlažna nalik je na svilu kukuruza. Usta su joj bila lijepa kao cvijet. Koža bijela i nježna. Zbog živahnosti, vesele naravi i vitkog tijela, Čardačani su je prozvali Srna. Morala je biti uzor dobrog ponašanja: biti tiha, nije smjela jesti koliko je željela, nije smjela divljati i vrištati kao dječaci. Sve što današnja djeca smiju (igra, smijeh, šala, trčanje, kupanje, sunčanje itd.) Srna je mogla samo poželjeti. U žarkoj želji da postane dječak, a na taj način i slobodno dijete, trčeći prema dugi izgubila je život.

RASPRAVA o položaju Srne i posljedicama roditeljskog odgoja

Učenici i učenice su podijeljeni u četvorke koje će voditi raspravu i zaključke iznijeti ostalima. Zaključke mogu u obliku teza – natuknica bilježiti na papir. Glasnogovornik /glasnogovornica skupine iznijet će zaključke ostalima.

Moguća uputa za raspravu: Zbog čega je Srna nastradala? Kako je Srna odgajana? Njeni roditelji su imali određenu sliku, model po kojem su nju odgajali, bio je to odgoj za djevojčice, te određenu sliku kako se djevojčice trebaju ponašati za razliku od dječaka.

SPOL/ROD, pripremljeni tekst za izlaganje – prilagoditi uzrastu da bi bilo razumljivo.

Ljudi se rađaju kao pripadnici muškog i ženskog **spola**.

Među spolovima postoje određene **biološke razlike**: hormoni, tjelesna građa,...

Djevojčice su kao novorođenčad fizički i neurološki zrelije. Brže sazrijevaju, ranije nauče hodati, govoriti, ranije ulaze u pubertet. Dječaci jačaju razvojem, motorički su spretniji, ali su osjetljiviji s obzirom na prehrambene teškoće i lakše nasljeđuju anomalije.

Pod utjecajem roditelja i okoline (društva) djeca uče kako biti djevojčice i dječaci koji će postati muškarci i žene. Kroz proces odgoja djecu učimo prikladnom ponašanju, stavovima, ulogama i aktivnostima. To naučeno ponašanje sačinjava **rodni identitet** i određuje rodne uloge.

Dakle, obitelj oblikuje ponašanje i stavove svoje djece i utječe na usvajanje **rodnih uloga**.

Rod možemo označiti kao društveno oblikovanje biološkog spola.

SPOLNO/RODNI KVIZ

Učenici upisuju na papire brojke 1-5, pored njih slovo S ili R, rad u parovima:

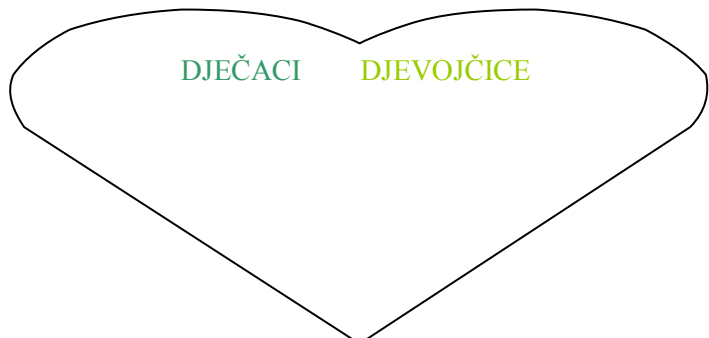
1. Žene rađaju djecu, muškarci ne. (S)
2. Male su djevojčice nježnije, a dječaci čvršći. (R)
3. Većina radnika na gradilištima su muškarci (R)
4. Dječaci u pubertetu mijenjaju glas (S)
5. Djevojčice su brbljave. (R)
6. Dječaci su grubi i tuku se. (R)

Razgovor o odgovorima - zaključimo - rod je urođen ili naučen?

GRIJEŠE LI RODITELJI?

Učenike dijelimo u parove. Svaki par treba napisati 3 primjera što bi trebalo mijenjati u ponašanju roditelja tijekom odgajanja dječaka i djevojčica.

Rasprava o napisanom uz uspoređivanje.

RODNE OZNAKE U ODGOJU

Razgovor o mogućim posljedicama, pripremljeni tekst

Pridavanje rodni oznaka utječe na dječje ponašanje. Kako postoji mišljenje da su neke aktivnosti ili predmeti prikladni za određeni spol, djeca pokazuju sklonost aktivnostima koje odgovaraju vlastitom spolu, a izbjegavaju one prikladne za drugi spol.

I sami roditelji najčešće smatraju da su dječaci suroviji, bučniji, poduzetniji, takmičarski raspoloženi, sposobniji da se brane; a curice urednije, čišće, mirnije, suzdržanije, boljeg vladanja, imaju više razumijevanja za tuđe osjećaje, lakše zaplaču, spremnije su pomoći u kućnim poslovima.

DRAMSKE IMPROVIZACIJE – igra uloga

Podjela u skupine i prikaz jedne situacije iz Srninog života dramskom igrom. Skupine dobivaju različite zadatke.

Skupine imaju tekst o Srni.

Morala je biti uzor dobrog ponašanja: biti tiha, nije smjela jesti koliko je željela, nije smjela divljati i vrištati kao dječaci. Sve što današnja djeca smiju (igra, smijeh, šala, trčanje, kupanje, sunčanje itd.) Srna je mogla samo poželjeti. U žarkoj želji da postane dječak, a na taj način i slobodno dijete, trčeci prema dugi izgubila je život.

1. Prikažite scenu iz školskog života Srne nekad.
2. Prikažite scenu iz školskog života Srne u vašem razredu.
3. Srna s prijateljima na livadi.
4. Srna dana na prijateljima na dječjem igralištu.

Rasprava nakon svake izvedene situacije.

Kako se ponašala Srna? Je li njeno ponašanje slično vašem? U čemu je sličnost, a gdje su razlike?...

Što misliš o odgoju muške i ženske djece danas, u odnosu na vrijeme u kojem je živjela Srna, što je ostalo isto, što se promijenilo, koje je tvoje mišljenje? Smatraš li da bi trebalo na jednak način odgajati mušku i žensku djecu (da ili ne) i zbog čega?

PUNO RAZLIČITIH MRAVA

<i>Ide poljem prvi mrav, malo luckast ali zdrav. Ide poljem drugi mrav, puno priča al je zdrav. Ide poljem treći mrav sramežljiv je ali zdrav četvrti mrav nije spretan, peti mrav je uvijek sretan,</i>	<i>šesti mrav je presramežljiv, sedmi pomalo krmežljiv, osmi glasno zijeva, devetom se pjeva. Pa si misli uz put trava, kolko puno istih mrava, svaki ima svoje snove, sve su lijepo priče nove. Saša Veronek Germadnik</i>
---	--

Tema:**Obitelj i dijete****- Zanimanje mame i tate**

Cilj: Učenici će biti osposobljeni za socijalno prihvaćanje i stvaranje rodno osjetljive interakcije u razredu i školi.

Znanja: Usvojiti znanja o tradicionalnim i netradicionalnim muškim i ženskim poslovima i ulogama u obitelji i izvan nje. Objasniti zašto podjela na muške i ženske poslove nije bitna. Koristiti pravilne izraze zanimanja za rod (učitelj-učiteljica, pravnik-pravnica...).

Vještine: Razvijanje osjećaja tolerancije.

Razvijanje vještine zagovaranja i zastupanja ravnopravnosti spolova.

Jačanje prava i odgovornosti za dobrobit svih.

Stavovi: Jednako preuzimanje obveza u školi i obitelji bez obzira na spol.

Pribor: listići, olovka

Povezanost: priroda i društvo – zanimanja, likovna kultura – ja na poslu u budućnost, hrvatski jezik – imenice za zanimanja, tekstovi: Željko Špoljar: *kako se Vili sramio mamina posla*; Nada Iveljić: *Svatko sa svojim poslom*; Božidar Prosenjak: *Hladna juha*, pismena vježba – Roditelji na poslu, Moje buduće zanimanje...

IGRA – Želim biti...

Učenici/učenice zamišljaju što bi jednog dana željeli raditi. Netko opisuje posao koji radi.

Drugi učenici/učenice pogađaju koji je to posao. Pri tome naglasiti izgovor zanimanja (muški rod, ženski rod).

Razgovor

Jesu li sva zanimanja za oba spola? Ima li zanimanja koja ne bi trebali obavljati muškarci odnosno žene? Što vaši roditelji rade? Navedimo nekoliko primjera.

AKTIVNOST - Zanimanja

MUŠKI ROD	ŽENSKI ROD
liječnik	liječnica
poštar	poštarica
vozač	vozačica
	krojačica
učitelj	
	ravnateljica

Poslušajmo ulomak iz knjige *E, baš mi je žao* Sanje Pilić.

Moja mama igra nogomet. Atomska fizika joj je mačji kašalj. Guljenje krumpira joj je smrtno dosadno. Ali voli ići na tržnicu. Zna popraviti bicikl. Voli glumatati. Mijenja glasove, prenemaže se. Oponaša susjede. Razgovara s televizorom. Ujutro pije kavu s mlijekom i maže trepavice.

- *Kako je moguće da si ti znanstvenica?-pitam je.*
- *Ti znaš mnogo o atomima?*
- *Možda.*

Moja mama kaže da se u svakoj pravoj ženi krije pravi muškarac. I obratno.»

„E, baš mi nije žao“, Sanja Pilić

Kako vam se sviđa ovaj tekst? Ima li što neobično u njemu? Kakva je mama iz ovog teksta? Poznaješ li nekog sličnog ovoj mami znanstvenici? Koliko je slična s tvojom mamom?

AKTIVNOST – kopiramo

Učenice i učenike upućujemo da zamisle svoje roditelje na poslu. Mogu odabrati jednog roditelja ili prvo jednog, pa drugog i pantomimom prikazati kako roditelji obavljaju poslove. Drugi pogađaju koji je to posao.

ZADATAK - Moj tata kao...

Usmeno ili pismeno izraziti svoj doživljaj zamišljanja tate na neobičnom poslu. (Zamisliti tatu koji obavlja jedan neobičan posao koji ne rade tate u dječjem okruženju škole.)

Tema:

Obitelj i dijete

- Mame i tate - Žensko-muški svijet

(radionica za djecu i roditelje)

Cilj: Spol, rod, rodne uloge, rodni stereotipi, postizanje rodne ravnopravnosti.

Znanja: Usvojiti znanja o tradicionalnim i netradicionalnim muškim i ženskim poslovima i ulogama u obitelji i izvan nje. Razvijati znanja o potrebi uvažavanja različitosti.

Vještine: Sposobnost prepoznavanja stereotipa.

Razvijanje vještine komunikacije.

Učenici će razviti aktivan i odgovoran odnos prema osobama različitog i istog spola.

Stavovi: Uvažavanje i prihvaćanje spolnih razlika bez stereotipa.

Kritičko mišljenje i prosuđivanje društvenih pojava.

PRAĆENJE I BILJEŽENJE

Učenici imaju zadatak Razgovarati s roditeljima i u školu donijeti ispunjenu tablicu s podacima o poslovima i aktivnostima koje rade mame, a koje tate. (tablica na kraju radionice)

AKTIVNOST – Uspoređujemo i analiziramo

1. Usporedba poslova koje obavljaju tate i mame i donošenje zaključaka – rade u skupinama.
2. Radni dan izmišljene mame i radni dan izmišljenog tate u istoj obitelji s tim da se mogu služiti svojim bilješkama.

MAMA	
vrijeme	aktivnost

TATA	
vrijeme	aktivnost

- a.) Zaposlena mama koja putuje na posao autobusom. Tata je umirovljenik. Imaju dvoje djece učenike četvrtog i osmog razreda.
- b.) Mama je domaćica. Tata radi u komunalnom poduzeću. Imaju troje djece, srednjoškolca (2. razred), šesti razred i dijete od četiri godine koje ide u vrtić.
- c.) Tata je striček u vrtiću. Mama radi u banci. Imaju jedno dijete – dvogodišnjaka.
- d.) Mama je nezaposlena – traži posao. Tata ima svoj privatni obrt – automehaničar. Imaju bebu od devet mjeseci, predškolca (6 godina), učenice trećeg i petog razreda.
- e.) Mama i tata su rastavljeni. Vesna ide u vrtić (4 godine) i živi s mamom koja je frizerka. Ranko ima 10 godina i živi s tatom koji radi u trgovini.

Radni dan treba prikazati plakatom i prezentirati razredu.

Donošenje zaključaka o obvezama koje imaju roditelji i slobodnom vremenu.

Tablica za bilješke učenika u prvoj aktivnosti.

POSAO/AKTIVNOST	SAMO MAMA	SAMO TATA	POVREMENO MAMA	POVREMENO TATA
Kontrola dječje igre				
Usisavanje				
Brisanje prašine				
Kuhanje				
Glačanje				
Pranje posuđa				
Kupovina namirnica				
Pranje poda				
Tjedno čišćenje				
Pomoć u pisanju i kontroli zadaće				
Odvođenje u vrtić				
Informacije o napretku djeteta				
Roditeljski sastanak				
Pomoć u oblačenju djeteta				
Igra s djetetom				
Pričanje s prijateljima djeteta				
Popravci u kući				
Mijenjanje žarulje				
Rad oko kuće				
Rad u vrtu				
Čitanje pričanje priča –knjiga				
Pranje auta				
Plaćanje računa				
Čitanje novina				
Gledanje sapunica				
Gledanje utakmica				

Roditeljski sastanak – ista aktivnost s roditeljima koji osmišljavaju radni dan izmišljene obitelji.

Na sastanak ulaze djeca. Djeca prezentiraju svoje, roditelji svoje. Usporedba i zajednički razgovor djece i roditelja o sličnosti i razlici između radnog dana muških i ženskih članova obitelji.

IGRA DJECE I RODITELJA – Gradnja dinosaura

Djeca i roditelji dijele se u skupine. Zajedno surađujući i dogovarajući se grade svojim tijelima neobičnog i što većeg dinosaura. Jedna skupina roditelja i djece su ocjenjivači – kritičari koji će odabrati – najsmiješnijeg, naneobičnijeg, najkvrugavijeg, glatkog, veselog, visokog... dinosaura.

Tema:

Suradnja, tolerancija i prihvatanje
- Ja i mi

Cilj: Upoznavanje i uključivanje učenika u zajednički rad.

Znanja: Upoznavanje i pamćenje imena, predstavljanje, znati da su različiti, ali jednako vrijedni.

Vještine: Razvijati znanja o potrebi uvažavanja različitosti .

Razvijanje vještine međusobne komunikacije.

Razviti aktivan i odgovoran odnos prema osobama različitog i istog spola.

Razvijanje samopouzdanja i sustava vrijednosti.

Stavovi: Uspostaviti međusobni odnos povjerenja i poštovanja.

Prihvatiti sličnosti i razlike.

Pribor: loptica, veliki papir, flomasteri, papiri

Povezanost: matematika (geometrijski lik – može biti i neki drugi, a ne trokut), glazbena kultura – ples, glazba, hrvatski jezik – jezično izražavanje, SRO razredna pravila

IGRA lopticom u krugu – Ime i pokret

Učenici i učenice dobacuju jedni drugima lopticu u krugu. Tko dobije lopticu treba izgovoriti svoje ime i izvesti pokret koji će ostali ponoviti uz izgovaranje imena.

U drugoj varijanti dobacuje se loptica i izgovara ime onoga tko prima, a nakon toga on ponavlja svoje ime i izvodi pokret.

AKTIVNOST - Predstavljam se

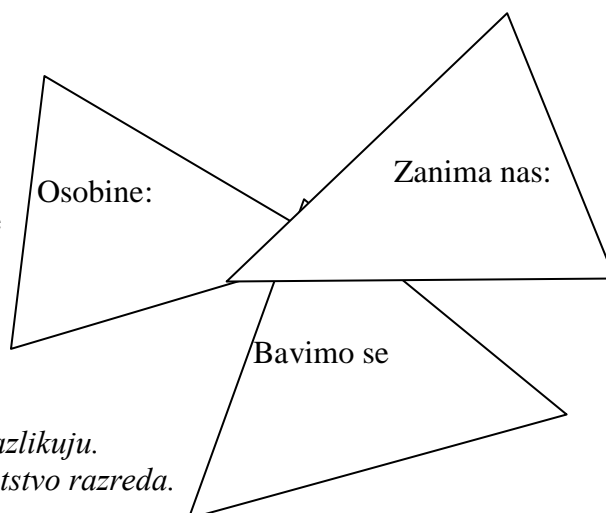
Podjela u parove (dječak-djevojčica). Svako predstavlja sebe drugome govoreći o sebi ono što je bitno – ime, što voli raditi, što ga zanima, kako provodi slobodno vrijeme, ima li kućnog ljubimca, kakav je – veseo/vesela, zaigran/zaigrana, dobar prijatelj/dobra prijateljica... Mijenjaju mjesta i sad se predstavljaju drugome kao osoba koja im se prije predstavila.

ZAJEDNIČKA AKTIVNOST

– Upoznajmo se

Učenici se u parovima predstavljaju. Mijenjaju uloge ponavljajući predstavljanje svog para. Netko i glasno. Formiranje skupina, stvaranje liste što smo doznali o našim sklonostima. Može se sastaviti razredna lista.

Uočiti što im je slično, isto, a po čemu se razlikuju. Zaključiti da je to njihova vrijednost i bogatstvo razreda.

IGRA - Prvi pljesak

Igra se igra tako da učitelj/učiteljica kaže izjavu. Oni/one na koje se odnosi ustaju, a ostali plješću.

Npr.: *Molim prvi pljesak za u sve koji imaju bijele majice.* U tom trenutku svi koji imaju bijele majice moraju ustati, a ostali im moraju pljeskati. *Molim pljesak za sve koji imaju brata ili sestru.* *Molim pljesak za sve koji vole čokoladu...* Igra se mora igrati toliko dugo dok svatko ne zasluži svoj pljesak...ne smije se dogoditi da netko nije ustao, tj. da mu/njoj se nije pljeskalo.

AKTIVNOST – Što volim, a što mi smeta

Svatko dobiva listić na kojem će napisati što voli, a što mu smeta u razredu. Nakon pojedinačne aktivnosti podjela u skupine i uspoređivanje napisanog. Označavanje zajedničkog i izvještavanje ostalih.

Zajednička lista i uspostava pravila rada i ponašanja u skladu s onim što prihvaća/ne prihvaća većina.

Naglasiti da se razlikujemo, ali različitosti su naše bogatstvo. Poštujemo se i međusobno uvažavamo.

U RAZREDU

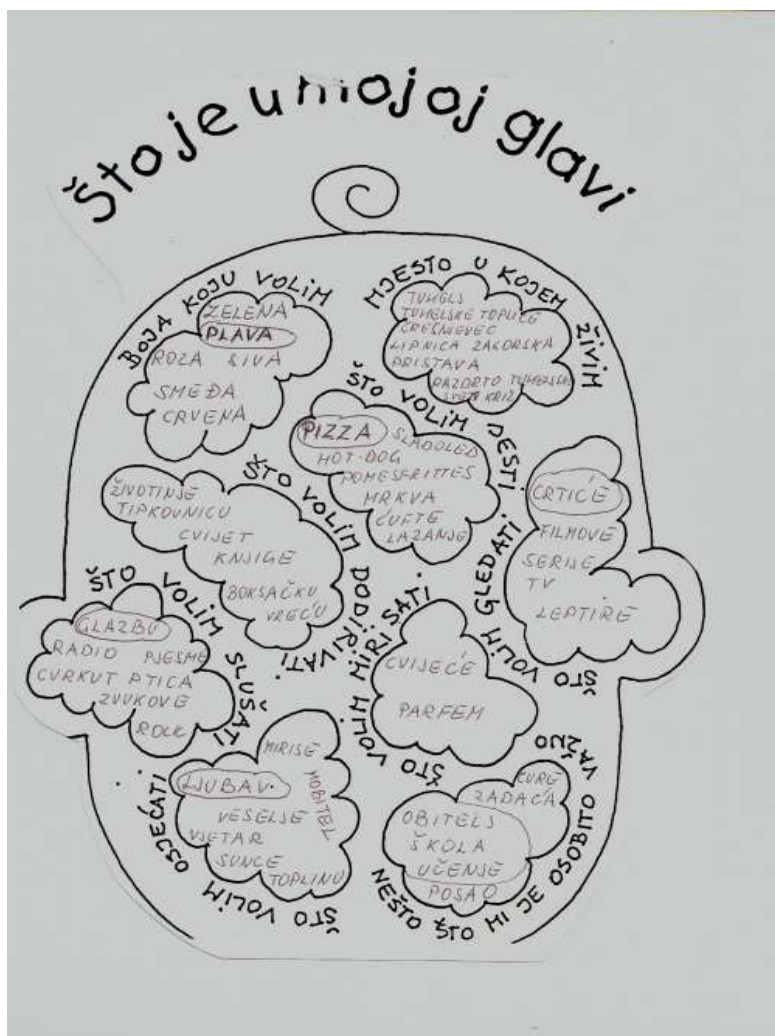
VOLIM	SMETA MI

DOGOVOR ODJELA:

PRIHVAĆAMO 	NE PRIHVAĆAMO

IGRA – Zaplešimo

Svira glazba, a učenici plešu. Kad se glazba prekine učenici se love u trojke i tvore nepomične skulpture koje su neobične. Onaj tko nije u trojci bira najorginalniju skulpturu, najsmiješniju...

Primjer za jedan od načina izražavanja sličnosti, različitosti i zajedništva u razredu.

Listić iz knjige *Za Damire i Nemire* Maje Uzelac, 2004.

Tema:

Suradnja, tolerancija i prihvaćanje
- Uvažavanje različitosti

Cilj: Uvažavati različitosti u razredu i društvu

Znanja: Znati prihvatiti različitosti. Prepoznati stereotip i predrasude.

Vještine: Razvijanje osjećaja tolerancije, međusobnog uvažavanja, poštivanje različitosti. Razvijanje vještine zagovaranja i zastupanja ravnopravnosti spolova.

Stavovi: Učenici će biti solidarni.

Nediskriminirajući stav prema rodnim i spolnim razlikama.

Pribor: CD uređaj, CD, papir, olovka, bojice, listić – slagalica, škare, papir, štap

Povezanost: hrvatski jezik – pisanje, govorenje

IGRA – dječak- djevojčica

Djeca sjede u krugu. Prvi započinje rečenicu kojoj se pojavljuju riječi djevojčica i dječak. Jedna na početku, a druga na kraju rečenice.

(Dječak Marko ugledao je djevojčicu Maju. Djevojčica Maja igrala se s dječakom Damirom.)

AKTIVNOST - Bojažljivi Martin

Podjela u grupe po četiri. Svaka grupa ima papir i na njega nacrtaju bojažljivog dječaka, djevojčicu kako se dogovore. Mogu im dati imena po želji ili je to Martin. Svaki član grupe ima svoj kut u kome će napisati čega se Martin boji i kojih se stranih ljudi boji (jedna do tri bojazni).

Skupina razgovara o bojaznima i dogovara kako riješiti problem.

Trebaju dati savjet Martinu. Savjeti trebaju biti pozitivni.

Svaka grupa pokazuje svog Martina i čita bojazni i rješenja.

AKTIVNOST – Prihvaćanje i isključenost

Podjela listića Biti prihvaćen i njegovo ispunjavanje. Uspoređivanje s najbližim. Zamjena listića i čitanje tuđih odgovora.

1. Opiši što se ovdje događa.

2. Što misliš kako se ona osjeća?

Kakav je susret djevojčice i dječaka? hoće li se igrati zajedno?

Što bi vam pomoglo da se osjećate prihvaćeni u svojem razredu/grupi/klubu?

DISKRIMINACIJA

Učitelj/učiteljica pokazuje natpis:

Sve djevojčice danas mogu otići sa sata pet minuta ranije.

Svi plavooki moraju cijeli sat matematike stajati uz zid.

Traži se da učenici napišu svoj komentar ovih naredbi: Ja kao pripadnik onih koji imaju plave oči mislim ... Ja kao onaj koji nemam plave oči mislim...

Može se kratkotrajno provesti diskriminacija kao eksperiment. Dogovori se - ignorirat ćemo sve plavokose cijeli sat.

Po završetku *razgovaramo* kako su se osjećali isključeni, a kako oni koji su ih isključili. Što su željeli učiniti isključeni? Biste li im pomogli?

Diskriminacija može biti za nekoga dobra – išli su ranije sa sata, a može biti i vrlo loša. Kako su oni koji stoje doživjeli one koji sjede? Što osjećate prema onom tko daje takvu naredbu? Jeste li nekada bili diskriminirani? Jeste li vi nekoga diskriminirali? Kako se sada osjećate kad se toga sjetite?

IGRA – Ustanimo zajedno

Dječak i djevojčica sjede na podu. Uhvate se za ruke i pokušaju zajedno ustati. Kad ustanu istu vježbu rade četvorke, osmorke i cijeli razred.

„Pravim je prijateljima sve zajedničko.“

Tema:***Suradnja, tolerancija i prihvaćanje:
stereotipi i predrasude***

Cilj: Objasniti utjecaj predrasuda i stereotipa na mišljenje i važnost objektivnog mišljenja

Znanja: Uočiti da kvaliteta poslova obavljena u školi nije vezana za spol. Znati da su različiti, ali jednako vrijedni, razvijati znanja o potrebi uvažavanja različitosti

Vještine: Sposobnost prepoznavanja stereotipa.

Razvijanje vještine komunikacije.

Učenici će razviti aktivan i odgovoran odnos prema osobama različitog i istog spola.

Stavovi: Uvažavanje i prihvaćanje spolnih razlika bez stereotipa.

Pribor: tekstovi, samoljepivi listić

Povezanost: hrvatski jezik – lektira - likovi iz književnosti, *Nada Zidar-Bogadi: Zaposlena mama Jure Karakaš: Tata budi fin*, Zvonimir Balog: *Pravi tata*

IGRA

Koka, pile i lisica

Podjela u trojke koju čine koka, pile i lisica. Na zadani znak lisica želi uloviti pile. Zadatak je koke da štiti pile. Nakon nekog vremena uloge se mijenjaju.

Obično – koka štiti pile. Majka štiti dijete. Može li biti drugačije? (Kao najava teme.)

STEREOTIP-ŠTO JE TO?

Učitelj/učiteljica objašnjava stereotipe i predrasude.

STEREOTIPI SU POJEDNOSTAVLJENE I VRLO ČESTO ISKRIVLJENE SLIKE ILI PREDODŽBE KOJE JEDNA SKUPINA LJUDI IMA O NEKOJ DRUGOJ. Odnose se na niz karakteristika, bilo fizičkih, bilo psihičkih koje tu drugu grupu opisuju ili određuju, no često se te predodžbe razlikuju od stvarnosti ili temelje na nelogičkom rasuđivanju (npr. Škoti su škrti, muški poslovi su jako teški, ženski poslovi su kućni poslovi...). Stereotipi ne moraju nužno biti negativni (Šveđani su plavokosi). Najčešće ipak služe kao temelj predrasuda. PREDRASUDE SU OBLIK NAJČEŠĆE NEGATIVNOG DRUŠTVENOG STAVA KOJI SE OBLIKUJE NA TEMLJU POGREŠNE GENERALIZACIJE I VREDNOVANJA DRUGIH DRUŠTVENIH SKUPINA, A NE TEMELJI SE NA STVARNOM ISKUSTVU. (svi su Cigani lopovi, zato im ne treba povjeriti odgovorne poslove, žene su gluplje, zato ne mogu biti direktorice, dječaci su rabijatni pa zato ne mogu plesati balet, dečki koje vole ružičasto nisu pravi muškarci)

Učenike podijeliti u skupine. Skupine dobivaju tekst o kojem će raspravljati.

Citat iz „Družbe Pere Kvržice“ Mate Lovraka: „ Dječaci su se bojali da oni ne odaju njihovu tajnu. Zaprijetili su mu, ali je Divljak ipak sve ispričao djevojčicama, Mariji i Danici. One su došle u mlin i kada su već sve znale dječaci su ih morali primiti u grupu. Osim toga, djevojčice su znale čistiti, crtati i uređivati vrt.“

RASPRAVA

Kakve su posljedice moguće kad se slučaj promatra samo s jedne strane i jednog gledišta? Je li uvijek potrebno ljude procjenjivati kroz «dobro» i «loše»? Kakve posljedice mogu imati ljudi u životu kad ih olako procjenjujemo i stavljamo im «etikete»?

Ukoliko idemo s ovim tekstom rasprava može teći ka tome jesu li djevojčice manje vrijedne od dječaka. Jesu li djevojčice izdale tajnu ili su se pokazale bolje od dječak (Divljak -dječak izdajica). Stereotip, djevojčice će koristiti za uređenje i čišćenje. Zar nisu i dječaci to isto radili?

IGRA – Prihvati me

Svaki učenik/učenica dobiva na čelo zalijepljeni papirić s nazivom jednog stereotipa (npr. uvijek laže, nije pametan, glup, cmizdriš kao curica...) Natpis ne vidi onaj/ona koji/koja ga nosi već onaj/ona s kim razgovara. Svatko treba sa svakim razgovarati na način da uvažava stereotip koji ovaj drugi nosi, ali mu/njoj ne smije reći koji je to stereotip.

Razgovor - Kako ste se osjećali kad su vam se drugi obraćali, kakva je bila komunikacija, što se događalo...?

Tema:

***Suradnja, tolerancija i prihvaćanje
- Stereotipi i spolna diskriminacija
Postoji li jači ili slabiji spol?***

Cilj: Osvijestiti koje su stereotipi prisutni u odgoju djece.

Znanja: Naučiti obavljati sve poslove u razredu bez obzira na spol, uočiti da kvaliteta poslova obavljena u školi nije vezana za spol, razvijati znanja o potrebi uvažavanja različitosti

Vještine: Sposobnost prepoznavanja stereotipa.

Učenici će razviti aktivan i odgovoran odnos prema osobama različitog i istog spola.

Stavovi: Uvažavanje i prihvaćanje spolnih razlika bez stereotipa.

Kritičko mišljenje i prosuđivanje društvenih pojava.

Pribor: papir za plakat, olovka, pripremljeni citati iz „Duge“, listići, papirići

Povezanost: hrvatski jezik – imenice: razlikovati muški rod, ženski rod, srednji rod,

Nada Iveljić: *Svatko sa svojim poslom*, likovi iz književnosti, dramske igre, pisanje,

govorenje, SRO razredna zaduženja-obveze

IGRA Kojem plemenu pripadam

Učitelj/učiteljica stavlja učenicima koji žmire obojani papirić (plavi, crveni, žuti, zeleni) na čelo. Samo na jednom papiriću je crna točka. U četiri ugla učionice su plavi, crveni, žuti i zeleni papir. Učenici/učenice trebaju bez riječi, samo pokretima, pogledima dovesti jedni druge u ista plemena.

Ostaviti što će se dogoditi s crnim.

Raspraviti kako su se osjećali. Jesu li se lako sporazumjeli? Kako su se sporazumjeli s pripadnicima iste skupine? Tko ili što im je najviše pomoglo? Jesu li osjetili da neće biti prihvaćeni? Imamo li takvih situacija u stvarnom životu?

ŠTO NAM RODITELJI DOZVOLJAVAJU?

MOGU ČINITI	NE MOGU ČINITI

Uspoređivanje i stvaranje na plakatu zajedničke liste.

ČITANJE IZABRANIH CITATA IZ PRIPOVIJETKE *DUGA*

«Serdar i Serdarovica mislili su da se ne pristoji njihovoj kćeri kad mu drago pjevati i koju god pjesmu zato što je bila žensko i zato što nijesu kupili glasovira...»

«A radi toga što je bila žensko, kratili su joj mnoštvo stvari, ...»

«Srna žali što nije dječak jer bi se tada mogla igrati, jahati, penjati po drveću, trčati kao što rade dječaci».

Razgovor

Razgovor o položaju djevojčice Srne i većine djevojčica toga doba. Razgovor o posljedicama roditeljskog odgoja.

Zašto se djevojčice u prošlosti nisu mogle baviti aktivnostima koje danas svi podržavamo (npr. pjevanje)? Možete li navesti koji valjan razlog za to? Jeste li u nekom filmu koji ste gledali ili knjizi koju ste čitali pronašli da se zabranjuje djevojčicama određena aktivnost koja je dječacima dozvoljena? Jesu li njeni roditelji bili u pravu kad su je tako odgajali?

Usporediti što se to dječacima dozvoljava, a djevojčicama ne.

DISKUSIJA

Petominutna diskusija učenika čiji roditelji imaju djecu oba spola. Koje su zabrane jednom odnosno drugom spolu?

Htjeli priznati ili ne **roditelji** potiču djecu na ponašanje koje se smatra tipičnim za spol.

RAD U PARU

Ponudene riječi (možeš dopisati i svoje) srednjeg roda razvrstaj u tabelu i pazi kojem ih rodu pridružuješ.

Dijete: surovije, urednije, poduzetnije, suzdržanije, poslušno, ratoborno, lakše zaplače, mirnije, osjećajnije, neurednije, takmičarski raspoloženije, spremnije pomoći u kućanskim poslovima...

DJEČACI	DJEVOJČICE

Uspoređivanje napisanog različitih parova.

PODJELA OBVEZA

Analiziramo naša razredna zaduženja i njihovo izvršavanje. Mijenjamo učenike su zaduženi za određene poslove s tim da svaku dužnost obavljaju jedan dječak i jedna djevojčica. Nakon mjesec dana razgovarat ćemo o izvršenju obveza.

IGRA SIMULACIJA IZ OBITELJSKOG ŽIVOTA.

1. U obitelji su mama, tata, Marko, Ivana, djed i baka. Marko dolazi roditeljima i želi pohađati satove baleta.
2. Marko i Ivana su djeca rastavljenih roditelja. Žive s majkom. Tatu viđaju svake subote. Ivana izražava želju da trenira hokej.
3. U obitelji su mama, tata, Marko, Ivana, djed i baka. Baka nagovara Marka da se bavi boksom. On to ne prihvaća i želi trenirati atletiku.
4. U obitelji su tata, Marko, Ivana, djed i baka. Djed voli slušati Ivanu kad pjeva. Želio bi da upiše satove klavira i uče solfeggio. Ivana više voli odlaziti u kazalište i sudjelovati u radu dramske grupe.

„Slušaj svoje roditelje kada ti prigovaraju. Trebat će ti metodologija za vlastitu djecu.“

Tema:
Škola
- Škola nekad i danas

Cilj: Uvidjeti razlike u školovanju nekad i danas

Znanja: Koristiti pravilne izraze zanimanja za rod (učitelj-učiteljica, učenik, učenica, ravnatelj, ravnateljica...), znati da su različiti, ali jednako vrijedni.

Vještine: Zapažanje rodni razlika u prošlosti i danas.

Učenici će razviti aktivan i odgovoran odnos prema osobama različitog i istog spola.

Stavovi: Uvažavanje i prihvaćanje spolnih razlika bez stereotipa.

Pribor: plakati, isjecci iz novina, knjige, lcd projektor, računalo, likovni radovi

Povezanost: LK - likovni radovi na temu Škola nekad i danas (školske zgrade, rad u školi, učenici u razredu – izgled, oblačenje,...) priroda i društvo, hrvatski jezik – razgovor, pisanje, izvještavanje, opisivanje...

ISTRAŽIVANJE: Prije no što radimo ovu radionicu bilo bi poželjno da djeca obave razgovor sa starijim osobama u obitelji ili susjedstvu o tome kako su oni išli u školu, kako je škola izgledala, što su učili i slično, jesu li obvezno tada svi išli u školu kao danas, te zapisuju odgovore na papir. Učenici su podijeljeni u grupe i svaka grupa ima zadatak prikupiti dodatni dio materijala koje će donijeti u školu.

UVOD: Iznenadenje

Učitelj/učiteljica ulazi u razred stroga izgleda lica. U ruci ima veliku šibu ili štap. Dnevnik baca na stol tako da glasno udara. Strogo umiruje učenike, proziva one koji nisu na mjestu, izvodi ih pred ploču. Maše štapom i drži „prodiku“ o ponašanju te traži da pruže ruke jer će biti kažnjeni za nemir. (Sve u cilju uvođenja u prošlost i razgovor o školi nekad i danas da potakne na uočavanje različitosti.)

AKTIVNOSTI – Škola nekad i danas

Razgovor o sličnostima i razlikama obrazovanja nekad i danas.

Naglasiti da su nekada u školama bili posebno djeci, posebno djevojčice, da su se djevojčice počele kasnije ići u školu.

Grupe su prikupile i donijele materijale prema dobivenim zadacima i trebaju pripremiti prezentaciju.

1. Prikupiti slike na temu škola nekada i danas iz časopisa, fotokopiranjem knjiga ili sa interneta. Izraditi plakat o sličnosti i različitosti.
2. Pripremiti izložbu učinjenih likovnih radova na satu LK. Svoje izložene radove trebaju interpretirati na otvorenju izložbe. Mogu pripremiti katalog/deplijan.
3. Pripremanje Power Point prezentacije.
4. Na temelju prikupljenih podataka, razlika koje su uočili četvrta grupa učenika radi plakat «škole u budućnosti».

Prezentacija u razredu, može i za učenike drugih razreda u školi, a kasnije pred roditeljima na roditeljskom sastanku.

NAPOMENA – Ova tema može se uspješno ostvariti terenskom nastavom tijekom posjeta Hrvatskom školskom muzeju u Zagrebu. Radionica se može organizirati u prostoru muzeja.

Prilog koji može poslužiti za rad neke skupine
(sakupili učenici OŠ Lijepa naša Tuhelj):

ŠKOLA NEKAD - Doznali smo od naših predaka

U školi je bio pod od dasaka koje su se mazale uljem da se ne praše.

Klupe su bile drvene, zajedno stol i sjedalo. Imale su rupe za stavljanje tinte.

U klupama je sjedilo od 4 do 6 učenika.

Posebno su bile djevojčice, a posebno dječaci. Razredi su bili veliki od 40 do 80 djece.

Zimi se ložilo na velike peći. Drva su se ponekad nosila i od kuće.

U školu su hodali bos i pješice. Odjeća se šivala kod kuće i nosili su odjeću koju su prerasla starija braća i sestre. Zimi nisu imali rukavice već su nosili muf od zečjeg krzna da griju ruke.

Nosili su platnene torbe ili cekere i u njima malo knjiga. Jedna knjiga za čitanje i pločice i kamček za pisanje.

U školi se radio ručni rad – vez, štrikanje, kukićanje.

Djeca su bila živahna, zaigrana, radila su nestaške kao i danas.

Dobivala su packe za neposluh i za neznanje. Za nerad i neposluh kažnjavalo se klečanjem na kukuruzu, stajanjem u kutu, packama, udarcima bekošicom, ostajanjem u „reštu“ – ostanak i rad u školi poslije nastave.

U razredu su postojale „magareće klupe“ za zločeste. To je bila zadnja klupa u kojoj je neposlušan sjedio sam.

Nije se smjelo psovati.

Učiteljice i učitelji iako su se poštivali, ali i svi odrasli.

Tema:

Škola

- Škola za sve

Cilj: Bliskost i sigurnost, osjećaj zajedništva, vježbati spremnost, dogovarati se.

Znanja: Znati da su dječaci i djevojčice jednako vrijedni, razlikovati rodne razlike u različitim kulturama, uočiti da kvaliteta poslova obavljena u školi nije vezana za spol.

Vještine: Razvijanje vještine zagovaranja i zastupanja ravnopravnosti spolova.

Zapažanje rodni razlika u prošlosti i danas.

Stavovi: Jednako preuzimanje obveza u školi i obitelji bez obzira na spol.

Nediskriminirajući stav prema rodni i spolni razlikama.

Pribor: strunjače, članci istraživanja, listići

Povezanost: priroda i društvo, hrvatski jezik-čitanje, govorenje, pisanje, tjelesna zdravstvena kultura SRO - UNICEF

IGRA – Kornjača

Četvero do petero djece kleknu jedno do drugog sprijeda se oslanjajući na ruke. Učiteljica/učitelj postavi strunjaču djeci na leđa. Ona tvore kornjačino tijelo i noge i ne smiju ostati bez svojega oklopa, tj. strunjače. Djeca imaju zadatak da oklop prenesu do dogovorenog mjesta.

AKTIVNOSTI

Djeci se čitaju rezultati istraživanja koji je proveo Unicef, a odnosi se na školovanje djece u cijelom svijetu. (Mogu i neki drugi članci koji su dostupni u razni izvoriima.

Zašto je pismeno manje djevojčica nego dječaka ?

Milijuni djece na svijetu nikada ne mogu ići u školu. Više od polovine te djece su djevojčice.

Jedna od četiriju djevojčica na svijetu koje bi trebale redovno ići u školu to ne čine.

U Africi južno od Sahare ne školuje se oko 40 posto djevojčica.

U nekim mjestima ljudi misle da djevojčicama ne treba obrazovanje.

Neke djevojčice roditelji drže kod kuće da bi pomagale u kućanskim poslovima, radile na obiteljskoj farmi ili poslovima kojima se ta obitelj bavi.

Obitelji koje ne mogu svoj djeci priuštiti školovanje vjerojatno će školovati samo dječake.

Citat iz knjige *Život kao moj* (Kako žive djeca širom svijeta), UNICEF

Razgovor

Kako su se osjećali dok su slušali prethodne rečenice? Jesu li čuli za takve podatke? Što kažu na to? Što misle zašto se daje prednost dječacima u odnosu na djevojčice? Jesu li one doista manje vrijedne? Kako bi izgledao naš razred kada bi u njemu bile samo djevojčice ili samo dječaci? Vjerojatno ne bi bilo isto.

Asocijacije – pišu u odvojenim skupinama dječaci i djevojčice.

	<u>Razred bez dječaka:</u>	

	<u>Razred bez djevojčica:</u>	

IGRA - Ljudi- strojevi

Razred se podijeli u skupine 5-6 učenika/učenica. U vremenu od 10 do 15 minuta trebaju smisliti i uvježbati funkcioniranje stroja kojeg će sastaviti od svojih tijela. Svaka skupina prikazuje svoj stroj ostalim skupinama, a ostali učenici trebaju pogoditi koji je stroj predstavljen.

REPERI

Skupine strojeva pretvaraju se u repere koji će pjesmu izvesti skladno repajući uvažavajući suradničke odnose dječaka i djevojčica u skupini.

*«Različiti smo ali jednaki,
super nam je zajedno.
U nečemu smo najbolji, u nečemu nismo.
Nadopunjavamo se uzajamno!»*

Tema:

Dječja prava i obveze
- Dječja prava i obveze

Cilj: Upoznati se s osnovnim dječjim pravima.

Znanja: Znati da djeca imaju svoja prava, ali svako pravo uključuje i

obveze.

Znati da se spol određuje rođenjem, a rod se izgrađuje socijalizacijom.

Vještine: Razvijanje osjećaja tolerancije.

Jačanje prava i odgovornosti za dobrobit svih.

Stavovi: Jednako preuzimanje obveza u školi i obitelji bez obzira na spol.

Pribor: pobrkane riječi u rečenici o dječjim pravima (onoliko rečenica koliko je skupina), traka u boji na koju se lijepi rečenica, papiri na koje učenici crtaju

Povezanost: hrvatski jezik (čitanje, jezično izražavanje); likovna kultura – crtanje SRO – naša zaduženja, biranje vodstva razreda

IGRA

Ministarstvo smiješnog hodanja. Slobodno određivanje dviju skupina koje će se kretati na način kako im određuje ministar smijeha.

Učitelj/učiteljica će učenicima najaviti da će danas naučiti nešto o dječjim pravima, ali i o dječjim obvezama.

AKTIVNOST

Pred učenicima su slike različitih osoba muškog i ženskog roda. Potrebno je da ih slože u skupine, ali su prisutne i slike beba takve za koje ne znamo jesu li dječaci ili djevojčice.

Po završetku skupina daje objašnjenje kako rasporedili slike.

Priprema dramske situacije iz života. Učenici/učenice oživljavaju likove sa slika stavljajući ih u neku životnu situaciju u kojoj će prikazati što tko radi i kako (u školi, obitelji, na izletu, u kinu...) Nakon svake situacije kratka *rasprava tko što radi, koje su obveze, imaju li i djeca prava...*

SKULPTURE OSJEĆAJA

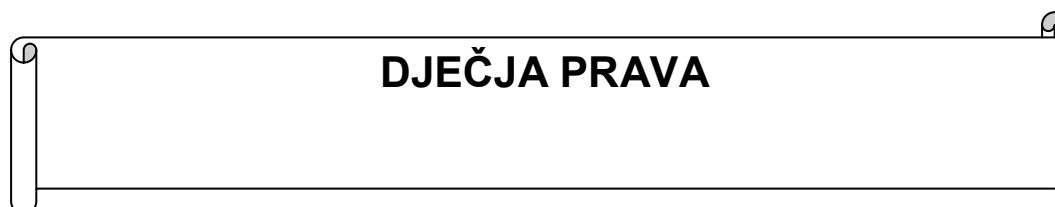
Skupine grade neobične skulpture kojima izražavaju osjećaje nakon zadane situacije koju izvlače iz šešira. Dogovaraju koju će osobu izabrati i prikazuju jedan osjećaj.

1. Mama je ostavila Marka u kući, a Sanju je uzela sa sobom i otišla u trgovinu.
 2. U razred je stigao novi učenik – tamnopusi Vinko. Dječaci ga ne žele u svoju nogometnu ekipu i ne žele se s njim družiti.
 3. Vera i Marko su blizanci. Žive u siromašnom selu. Njihovi roditelji dobivaju obavijest da će dobiti plaćeno školovanje samo za jedno dijete.
 4. Anica je bolesna. Ima bolest čije je liječenje jako skupo. Roditelji nemaju novac da plate liječenje.
 5. Damirov tata vraća se kasno kući. Previše je popio. Viče i galami po kući, vrijeđa mamu, udara ju. Damir ustaje iz kreveta u maminu obranu. Tata ga tuče.
- Nakon svake situacije vodi se razgovor. Djeca komentiraju situacije, postupke i obrazlažu što je dobro, a što loše u postupku.*

AKTIVNOST

Učenici se dijele u skupine (parove). Svaka skupina dobit će papiriće na kojima su pobrkane riječi od kojih moraju složiti pravilnu rečenicu koja govori o dječjim pravima. Kada složite rečenicu, moraju je zalijepiti na traku i pročitati te o njoj porazgovarati (što ona znači, na što se to odnosi) te će u skladu s tim svako dijete nacrtati crtež vezan uz tu rečenicu. (Mogu se staviti i druga prava jer su ovdje navedene samo neka kao primjer)

SVA	SU	DJECA	JEDNAKA.			
DIJETE	IMA	PRAVO	NA	LJUBAV	I	NJEGU.
DIJETE	IMA	PRAVO	NA	IGRU.		
DIJETE	IMA	PRAVO	DA	IDE	U	ŠKOLU.
DIJETE	SE	MOŽE	DRUŽITI	S	KIM	HOĆE.
DIJETE	IMA	PRAVO	NA	PRIMJERENU	ZDRAVU	HRANU.
DIJETE	IMA	PRAVO	NA	PRIMJERENU	ZDRAVSTVENU	ZAŠTITU.
DIJETE	NE	SMIJE	BITI	ZLOSTAVLJANO.		

Sve skupine će pročitati svoju rečenicu i pojasniti crteže koje su nacrtali. Rečenice i crteži uz njih stavljaju se na vidno mjesto u razredu. Kada svi radovi budu izvješeni, potrebno je izvesti zaključak (uopćavanje) nakon razgovora.

RAZGOVOR

Učenicima i učenicama moramo naglasiti da osim prava imaju i svoje obveze pa neka u skupinama porazgovaraju o obvezama koje moraju izvršavati. Nakon nekog vremena izvijestit će što su dogovorili, a učitelj/učiteljica zapisat će na poseban plakat obveze učenika i učenica. Mogu nacrtati i neke od svojih obveza kojima će se “uokviriti” plakat.

IGRA – Prijateljska ruka

Igra povjerenja.

Učenici i učenice čvrsto su zbijeni u krugu jedan do drugoga. U sredini je učenik/učenica koji ima zavezane oči. Opusti se i počinje lagano padati. Dočekuju ga ruke prijatelja i prijateljica koje lagano odguruju i onemogućuju pad.

„Možeš učiniti baš sve što želiš na ovom svijetu – ako si spreman za to preuzeti posljedice.“
W. S. Maugham

Tema:

Dječja prava i obveze

- Prava i odgovornost za dobrobit svih

Cilj: Znati svoja prava,
ali i obveze.

Znanja: Upoznati prava djece, ali znati da pravo podrazumijeva i obvezu.

Vještine: Razvijanje vještine zagovaranja i zastupanja ravnopravnosti spolova.

Razvijanje osjećaja tolerancije.

Stavovi: Kritičko mišljenje i prosuđivanje društvenih pojava.

Pribor: papir, olovka, bojice, listić, Dječja prava(prilog)

Povezanost: hrvatski jezik – „Žuti dječak“ pisanje, govorenje, priroda o društvo - Čovjek: razumjeti čovjekov život i ulogu u zajednici, upoznati važna prava djeteta.

SRO – dječja prava

IGRA – Doznajemo jedni o drugima

Ne bih mogao/mogla

bez: obitelji,
mame,
tate,
cure,
prijatelja,
nogometa,
hrane,
penjanja,
voća,
slatkiša,
igre,
glazbe,
kompjutora,
petica,
idola,
gitare,
.....

Ja sam Matija i nikako ne bih mogao bez...(prijatelja, vode, čitanja, mame, škole...)

Ja sam Vesna i imam pravo ... (uz objašnjenje po slobodnom izboru djeteta)

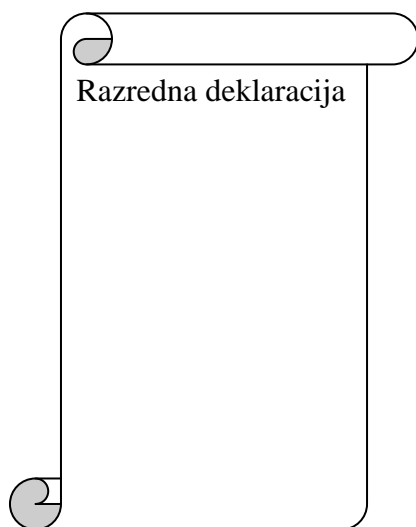
Prijedlog: Učenici mogu zapisati neke svoje tvrdnje – stvoriti razrednu listu (donosimo primjer) bez čega ne mogu i na što imaju pravo što će biti polazište za iduću aktivnost.

Imam pravo na:

igru,
druženje,
spavanje,
cure,
nogomet,
muziku,
izbor glazbe,
roditelje,
kompjutor,
odmor,
sviranje,
prijateljice,
učenje,
ići u školu,
voziti bicikl,
praznike
.....

AKTIVNOST Razredna deklaracija prava i obveza

Upoznajemo naša prava (Plakat)- kratki uvod o pravima djece. Konvencija UN o pravima djeteta - prilagođena djeci.

Zadaća – sastaviti, osmisliti i iznijeti pred zamišljenu javnost uvriježenih autoriteta (roditelja, nastavnika/nastavnice, ravnatelja/ravnateljice škole...) jednu razrednu Deklaraciju o pravima djece u kojoj će se govoriti i o obvezama.

Rad u parovima – dječaci i djevojčice – definirati problem, jedno pravo koji bi bilo vrijedno istaći pred zajednicom – obrazložiti ga pismeno i likovno osmisliti – nacrtati (obvezno voditi računa o ravnopravnosti spolova).

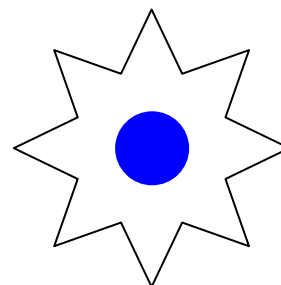
Predstavljanje prava iz deklaracije zamjenom uloga – kao da su govornici/govornice, zastupnici/zastupnice, odvjetnici/odvjetnice za dječja prava

Stavljanje svog prava na plakat koji će biti razredna deklaracija.

Crtanje sretnog djeteta– onoga što usređuje dijete.

Kružna formacija sa stolom za rad u sredini.

Izrada zajedničke slike na središnjoj plohi. Svatko crta u svoj dio kruga, a svake dvije minute se središnja ploha okreće i svatko ima

nedovršenu sliku koju nastavlja raditi, a da se ne naruši likovnost. Nakon rada objašnjenje crteža.

DJEČJA PRAVA

*Mama mi kaže da stišam muziku,
tata mi kaže da učim matematiku.*

*Sestra mi ne da mira,
i stalno me nešto dira.*

*Po cijeli dan slušam u kući:
«Ivana uči! Ivana uči!»*

*A ja sam još dijete,
i ne znam zašto mi prijete.*

*Imam i ja svoja prava:
da legnem kad mi se spava,
da pjesme slušam i pišem,
da slobodno dišem.*

*Kada će veliki shvatiti
da i mi djeca možemo patiti?*

*Bilo zbog ljubavi tužne,
bilo zbog ocjene ružne.*

*Svega mi je puna glava,
hoću i ja svoja prava!*

Ivan Semov (2003.god., tada učenica 6. razreda)

IGRA - Neka zamijene mjesta

Učenici i učenice sjede na stolicama u krugu. Tko je u sredini izgovara tvrdnju, (Neka zamjene mjesta svi koji su kavaliri/kavalirke! Neka zamjene mjesta svi koji se vole igrati lutkama!...) a oni na koga se tvrdnja odnosi trebaju brzo ustati i zamijeniti mjesta.

Igrač/igračica u sredini treba

uloviti – sjesti na prazan stolac tijekom zamjene.

RODITELJSKI SASTANCI

Škola, djeca i roditelji su usko povezani u odgoju i odrastanju djece. Današnji užurbani uvjeti života postavljaju pred roditelje nova mjerila ponašanja stvaraju nove vrijednosti. Nije lako ni jednostavno biti roditelj. To je jedna od najzahtjevnijih i najizazovnijih uloga svakog roditelja prepuna velikih očekivanja. Biti roditelj znači imati osjećaje, potrebe, sposobnosti prepoznati i ispraviti greške, imati svoj odgojni stil, biti primjer svome djetetu u svakom trenutku. Roditelji često nisu svjesni potrebnih kompetencija koje pred njih stavlja roditeljstvo. Kao roditelji trebamo priznati da imamo i dobre i loše strane, da nismo savršeni i da griješimo, a za to je potrebna potpora, razmjena iskustva, samopouzdanje i sigurnost roditelja. Nikad ne treba zaboraviti da dijete traži ljubav, poticaj, razumijevanje i vrijeme koje roditelj treba posvetiti samo njemu tijekom dana. Dijete koje raste u okružju koje ga obasipa ljubavlju, razumijevanjem, toplom riječi i zagrljajem razvit će se u zdravu i odgovornu osobu, građanina modernog društva koji odgovorno donosi odluke.

Ove radionice za roditelje nastale se kao rezultat prakse i provođenja ideja iz knjige „Za roditelje“ autorica Maje Uzelac, Karmen Ratković, Zdenke Pantić i Duške Pribičević-Gelb.

RODITELJSKI SASTANAK *Samosvijest, samopouzdanje i samopoštovanje*

CILJ: Potaknuti roditelje na kvalitetniju komunikaciju s djecom s ciljem razvijanje samopouzdanja, samopoštovanja i samosvijesti.

Prvi pljesak

Igra se igra tako da učitelj/učiteljica kaže izjavu. Oni/one na koje se odnosi ustaju, a ostali plješću.

Tko je stigao na roditeljski pješice?

Tko je zaposlen?

Tko svakodnevno gleda TV?

Tko je ovisnik o TV?

*Tko ograničava gledanje TV djeci?
Tko svakodnevno razgovara sa svojim djetetom?
Tko pomaže djetetu pri pisanje zadaće?
Tko nagrađuje djecu za dobivenu ocjenu?
Tko razgovara s djetetom o njegovim prijateljima?*

Poznajemo li svoje dijete? - o naravi djeteta

Roditelji razgovaraju u parovima. Jedan drugome govore o naravi svoga djeteta, kako izlaze na kraj s tom naravi.

Nakon razgovora uzimaju listić na kojem će se opredijeliti samo za jednu od ponuđenih tvrdnji.

- a.) PRIHVAĆAM NARAV SVOGA DJETETA KAKVA JE I PRUŽAM MU POZITIVNE POTICAJE ZA RAZVOJ.
- b.) ŽELIM ISPRAVITI/PROMIJENITI NARAV SVOGA DJETETA.
- c.) KAŽNJAVAM ILI NAGRAĐUJEM DIJETE ZBOG PONAŠANJA.
- d.) NEZADOVOLJAN/NEZADOVOLJNA SAM, ALI NIŠTA NE PODUZIMAM.

Rasprava – Nakon kratke rasprave u parovima i osobnim iskustvima, raspravljamo zajedno sjedeći u kružnoj formaciji. Dizanjem ruke dobit ćemo sliku – osobne procjene roditelja, a zatim vodimo raspravu.

Poželjni zaključak: Prihvaćamo djecu takva kakva jesu i pružamo im pozitivne poticaje za razvoj.

Kako reagiramo na djetetove učinke i postupke?

Roditeljima se dijele primjeri dijaloga. Trebaju odabrati ono što bi rekli u određenoj situaciji (A ili B odgovor).

Dijete: Kako ti se tata/mama čini moj model aviona koji sam sastavio/sastavila?

Roditelj: A) Kako si ti sam zadovoljan/zadovoljna s njim?

B) Izvanredno. Ti si pravi majstor/prava majstorica.

Dijete: Pospremila/pospremio sam knjige i odjeću u svojoj sobi.

Što dobijem ako pospremim i ostalo?

Roditelj: A) Dobit ćeš ponovno džeparac. A možemo zajedno u subotnji šoping.

B) Gle, zbilja je odjeća u ormaru. A kako se ti osjećaš sada kad si sredila/sredio sobu? Jesi li zadovoljna/zadovoljan? Imaš li volje nastaviti?

Dijete: Pogledaj riješila/riješio sam zadatke iz matematike!

Roditelj: A) A jesi li ih prekontrolirao/prekontrolirala? Izgleda li ti sada matematika teška ili laka?

B) Da vodim. Oh, pa to je super! Bit ćeš pohvaljen/pohvaljena od tate/mame.

Rasprava

Nakon zaokruživanja odgovora roditelji sjedaju u grupe po četiri i komentiraju svoje odgovore. Zašto su zaokružili baš taj odgovor? Kakvu poruku djetetu šalju? Što treba da dijete postane sigurnije u sebe? Što treba izbjegavati? Osvrnuti se na različitost ili istovjetnost postupanja-odgovaranja dječacima i djevojčicama.

Djecu treba osnaživati, dati im do znanja da cijenimo njihove odluke. Odgovorni su kad nešto rade i trebaju samoprocijeniti svoj uradak. Tako djelujemo na njihovo samopouzdanje i samosvijest.

Igramo se pohvala

Objasnimo roditeljima da **JA – porukama** govorimo kako se mi osjećamo, što želimo, dok **TI** – poruke djeluju ponižavajuće i uništavaju samopoštovanje. Te poruke osuđuju, predbacuju, omalovažavaju, zapovijedaju, vrijeđaju. *Mi ćemo danas govoriti pohvale, pozitivne poruke jedni drugima.*

Roditelji sjede u krugu i uzajamno si izriču „pohvale“ kroz JA-izjave. Netko ustane, dolazi do druge osobe i izriče „*Veseli me što ste došli.*“ Osoba koja je dobila pohvalu ustaje, a na njeno mjesto sjeda ona koja je govorila. (U koliko ne želi sudjelovati kaže –„dalje“.)

JA - poruke

Veseli me što ste došli.
Sviđa mi se vaša frizura.

TI – poruke

Vi ste jako brižna majka.
Danas ste jako dotjerani.

Razgovor s roditeljima kako su se osjećali kad su izricali, a kako kad su primali poruke. Govore li oni svojoj djeci takve poruke? Naglasiti da im trebamo dati do znanja kako se osjećamo i što od njih očekujemo.

„Pohvala ne košta, a motivira i podiže samopouzdanje“

Završna aktivnost

Roditelji u krugu. Izriču rečenice: *Da sam sada dijete bio bih/bila bih (povučeno, nestašno, vragolasto...)*

Dijete je među djecom najslobodnije.

Tu ono pokazuje kakvo je.

Tu ga treba promatrati pa će se

vidjeti njegove sklonosti, njegove slabosti, vrline, čud i sposobnosti

Davorin Trstenajk

CILJ: Interaktivno komuniciranje među roditeljima, učenje suradničkog učenja, pronalaženje sebe i svog stila roditeljstva u ponuđenim stilovima.

Predstavljanje

Sjedenje u krugu. Svaki se roditelj predstavlja tako da govori svoje ime i ime djeteta, što dijete voli. (Ja sam Vesna, moje dijete je Anica i voli jesti čokoladu...)

Igre uloga – parafraziranje

Roditelji sjede u dva koncentrična kruga. Svatko govori o zadanoj temi u određenom vremenu, a nakon izrečenog drugi parafrazira – ponavlja što je ovaj izrekao. Nakon svake zadane teme jedan od krugova se pomiče, tako se mijenjaju sugovornici.

Moguća pitanja za razgovor:

U čemu smo uspješni.

Što nas brine?

Kako provodim vrijeme s djetetom i kako se osjećam?

Strah u vezi s djetetom.

Osvješčivanje parafraziranja

Razgovor. Parafraziranje služi da pokažemo sugovorniku/sugovornici da smo ga slušali. To je jako bitno u odnosu s djecom, jer im je potrebno dati na znanje da smo ih ne samo slušali već i čuli što su izrekli.

Pravila rada u grupi i podjela u grupe

(Kroz igru boja – papiri na kojima su točkice različitih boja. Svatko ide u skupinu boje koju je izvukao.)

Nakon svrstavanja u grupe dogovaramo pravila rada.

Svatko će sam pročitati dobiveni tekst i izdvojiti pet ključnih riječi. Usporedit će s ostalima u skupini. Osmisliti primjer iz stvarnog života za takav tip roditelja. Zajedno izraditi plakat kojim će predstaviti odgojni stil. Svatko u grupi ima broj od 1 do 4 ili 5 (ovisno o broju članova grupe). Svi se isti brojevi iz različitih grupa skupljaju i prenose znanja drugima – uče ih o određenom roditeljskom stilu. Vraćanje u prvobitne skupine i prezentiranje odgojnog stila.

Ravnodušni i zahtjevni roditelji su kombinacija ravnodušnih i zahtjevnih roditelja. Oni postavljaju mnoga pravila i zahtjeve djeci. Koriste nagrade i kazne kako bi pridobili djecu da slijede ta pravila i zahtjeve. Daju naredbe koje nisu skloni objašnjavati. Ovi roditelji su zahtjevni, ali ne i topli. Oni daju djeci malo slobode da sami odluče što će i kako raditi, te da donose vlastite izbore.

Nisko samopouzdanje i manjak odgovornosti pronađen je kod djece/mladih čiji su roditelji odbijali objašnjavati se s njima i obrazlagati svoje zahtjeve i pravila. Oni se ne nauče oslanjati na sebe, nego slušaju druge. Teško donose vlastite dobre izbore i kad pogriješe krive druge za to: vršnjake, odrasle koji imaju nerealne zahtjeve i sl. Teško preuzimaju odgovornost za ono što rade i odlučuju.

Ukoliko su roditelji skloni uporno kažnjavati pogreške (vikanjem ili fizičkim kaznama), djeca su sklona ili biti jako tiha i poslušna ili se prikloniti neprijateljskom ponašanju prema drugoj djeci, često slabijoj od sebe.

Brižni i zahtjevni roditelji su podržavajući, oni glasno iskazuju svoje standarde i kriterije, cijene samokontrolu i pružaju djeci objašnjenja za postojeća pravila. Vjeruju da i djeca i roditelji imaju prava, ali roditelj ima posljednju riječ u donošenju odluka. Ovi su roditelji brižni, suosjećajni i zahtjevni.

Ovakav stil, kažu ispitivanja, ima najviše izgleda proizvesti zrelo dijete i odgovorno dijete. Roditeljska brižnost/suosjećajnost razvija socijalne vještine i snažnu sliku sebe. Ona poručuje djetetu da nam je važno kako se osjeća i što misli. Zahtjevnost pomaže djeci razviti samokontrolu i suradljivost s drugima. Rezultati istraživanja pokazuju da su djeca roditelja koji su bili zahtjevni imali manje problema u ponašanju i nisu bila sklona uzimanju droga. Kad su roditelji koristili objašnjenja kako bi utjecali na ponašanje djece i kad su nadgledali njihov životni stil, zdravlje, prijateljstva i školski život, djeca su odrasla u kompetentnije mlade ljude i imali više samopoštovanja nego ona čiji su roditelji koristili autoritarni stil kontrole ponašanja. Razgovor i obrazlaganje pravila je, očito, vrlo važno u odgajanju. To nije držanje prodike niti prekoravanje

Brižni i popustljivi roditelji su kombinacija brižnih, toplih, suosjećajnih i popustljivih roditelja. Oni vjeruju da djeca moraju imati mnogo slobode (često i zato što je oni nisu imali) i da ne smiju biti kontrolirana od strane odraslih. Imaju malo ili nimalo kontrole nad djecom i posjeduju malo načina discipliniranja. Popustljivi roditelji obično daju djeci previše slobode, a time i previše odgovornosti, jer djeca ne znaju često dobro procijeniti što je dobro napraviti u nekoj situaciji ili kako postupiti. Oni jesu brižljivi i suosjećajni, ali nisu zahtjevni.

Takva djeca često imaju pozitivnu sliku o sebi, dobro mišljenje o sebi, čak i bolje nego što bi njihovi učitelji/ce ili vršnjaci o njima rekli. Mogu biti lošiji učenici/ce jer se ne znaju sami disciplinirati i ponašati odgovorno prema učenju, a često imaju i problema zbog lošeg i odviše slobodnog ponašanja u školi. Očekuju da ih svi prihvaćaju i vole bez obzira na to kako se ponašaju.

Ravnodušni i popustljivi roditelji su kombinacija hladnih, nesuosjećajnih roditelja koji su u istom mahu popustljivi. Oni su često takvi jer su previše umorni ili okupirani drugim stvarima da bi se bavili pravilima i nadgledanjem njihovog izvršavanja. Te roditelje nekad nazivamo i zapostavljajućima. Oni nisu niti brižljivo suosjećajni niti zahtjevni. Takva djeca mogu imati sve što im treba u materijalnom smislu, ali nekako rastu prepuštena samima sebi. Neka od njih ulaze u kategoriju odgojno zapuštene djece.

Ona postižu najniže samopoštovanje (jedino djeca koju zlostavljaju kod kuće imaju niže samopoštovanje), jer imaju osjećaj da nisu posebno vrijedna i zanimljiva svojim roditeljima, pa stoga ni drugima. Također razviju hladan odnos prema drugima i nemaju dobre socijalne vještine. Često su problematičnog ponašanja prema drugima ili prema njihovoj imovini. Kako bi osigurali osjećaj vlastite vrijednosti i važnosti skloni su manipulirati drugima i uspostaviti kontrolu.

Moj odgojni stil

- rasprava – samoocjenjivanje odgojnog stila

Zaključni razgovor

Što vam je teško u razgovoru i odnosu s djecom, a mislite da možete poboljšati? Kako se osjećate? Mogu li nam ovakve vježbe koristiti?

Sve što treba znati o tome kako valja živjeti, što činiti i kakav biti, naučio sam u vrtiću. Mudrost me nije čekala na vrhu planine, na kraju dugog uspona školovanja, nego se krila u pješčaniku dječjeg igrališta.

Evo što sam ondje naučio:

Sve podijeli s drugima.

Igraj pošteno.

Ne tuci ljude.

Svaku stvar vrati gdje si je našao.

Počisti za sobom.

Ne uzimaj što nije tvoje.

Kad nekog povrijediš, ispričaj se.

Peri ruke prije jela.

Pusti vodu u zahod.

Topli keksi i hladno mlijeko su zdravi.

Živi uravnoteženo: malo uči, malo razmišljaj, crtaj, slikaj, pjevaj i pleši, igraj se i radi - svaki dan od svega pomalo.

„Među stvarima koje su tako jednostavne da i dijete njima može rukovati su i – roditelji.“

CILJ: Analiziramo kako odgajamo dječake i djevojčice u obiteljima, kako ih učimo rodno-spolnim ulogama i što odnosi roditelja (muža i žene) te ponašanje majka i oca (obrasci roditelja) govore o našoj djeci.

RAZLIKOVANJE SPOLA I RODA

Kratko objašnjenje pojma ROD – socijalno uvjetovan, naučena razlika u ulogama i ponašanju žena i muškaraca, i SPOL – biološka razlika koja nastaje rođenjem.

Podijelimo kartončiće na kojima je slovo S za spol i R za rod. Čita se tvrdnja na koju dižu odgovarajući odgovor je li tvrdnja uzrokovana spolom ili rodom. Prema potrebi vodi se diskusija. (Dio tvrdnji rađen je i s djecom pa se može dati usporedba.)

Žene rađaju djecu, muškarci ne. (S)

Male su djevojčice nježnije, a dječaci čvršći. (R)

Većina radnika na gradilištima su muškarci. (R)

Žene su brbljave. (R)

Muškarci su grubi i tuku se. (R)

Žene su slabije plaćene od muškaraca. (R)

(Prema statistikama UN-a žene obavljaju 67% svjetskog rada, a ipak zarađuju samo 10% svjetskog dohotka.)

Žene mogu dojiti, muškarci ne. (S)

Većina radnika u graditeljstvu (na gradilištu) su muškarci. (R)

(U jednoj studiji o 224 različite kulture/društva, pronađeno je 5 kultura u kojima jedino muškarci kuhaju i 36 kultura u kojima žene obavljaju sve poslove gradnje kuća i naselja.)

U starom Egiptu, muškarci su ostajali kod kuće i vezli. Žene su vodile obiteljske poslove. Žene su nasljeđivale obiteljski imetak, muškarci ne. (R)

Muškarci u pubertetu mijenjaju glas, žene ne. (S/R)

(I djevojčice mijenjaju glas, ali nastoje zadržati više tonove, jer se to u mnogim kulturama smatra ženstvenim.)

NAŠA IMENA I PREZIMENA

Razgovor u krugu – svatko govori osim ako ne želi izreći svoje mišljenje (dalje) o zadanoj temi.

Kako izgleda vaš rodni list, što je pisalo na njemu pri upisu u osnovnu školu?

Kako bi sada izgledao neki vaš dokument? Potvrda o nekažnjavanju, domovnica? Što se promijenilo? (prezime?)

Ako ste promijenili prezime što je bilo presudno za tu odluku? Kako se sada osjećate s obzirom na prezime koje nosite?

Što mislite koliko vam je identitet određen imenom i prezimenom?

Kako ste dogovorili ime svoga djeteta? Tko je donio konačnu odluku?

RODNO-SPOLNI STEREOTIPI

Podjela u parove – žene, muškarci. Podjela papira i rad.

Koja je uloga muškarca-oca	Koja je uloga žene-majke

Parovi tvore četvorke, uspoređuju odgovore. Muškarci i žene zajedno.

KAKO ODGAJAMO SVOJE DJEVOJČICE I DJEČAKE

Roditelji se dijele u male skupine po troje koji imaju mušku djecu, žensku djecu. Svaka trojka dobiva pitanje o kojemu će razgovarati, a zatim prezentirati zaključak svima.

1. Koje osobine mislite da ne bi trebalo razvijati ili ne bi smjela imati vaša djevojčica? A koje biste htjeli da ima?

2. Koje osobine ne biste htjeli vidjeti kod svog dječaka? Koje osobine biste htjeli da ima?

Razgovor Koliko ste u odgovorima slijedili rodno-spolne stereotipe za dječake i djevojčice? Koje im teškoće za razvoj mogu njihove osobnosti mogu nametnuti stereotipi?

„Otkrio sam najbolji način savjetovanja djece: otkrij što žele, a potom im savjetuješ da to i učine.“

Harry S. Truman

CILJ: Omogućiti roditeljima refleksiju o svom doživljaju roditeljstva, te raspravu o tome što je to dobro roditeljstvo, propitivanjem nekih uobičajenih uvjerenja o roditeljstvu.

Indijanska poslovice: „**Potrebno je cijelo selo kako bi se odgojilo dijete.**“

ŠTO TREBA DJECI ZA ZDRAV RAZVOJ?

Roditeljima dijelimo u dvije skupine. Svaka dobiva pitanje o kojem raspravlja i zapisuje odgovore na plakat.

A Što treba djeci za zdrav razvoj?
(Zapisuju ključne stavove – npr. sigurnost, ljubav, njega, skrb, uzor, zaštita...)

B Ako je dijete doživjelo traumu, zanemarivanje, zlostavljanje, njegov će razvoj biti ometan. (Ericson, 1966.) Koji razvojni zadaci mogu biti ugroženi?

(Zapisuju ključne stavove – povjerenje, samostalnost, identitet, školski uspjeh, socijalna kompetencija, odnos s vršnjacima...)

Razgovor- Predstavnici skupina prezentiraju i po potrebi se kratko porazgovara o zapisanom.

RODITELJSKO ZADOVOLJSTVO

Roditelji sjede u krugu i redom odgovaraju na pitanja.

Koliko je vaše zadovoljstvo i veselje djetetom, zadovoljstvo sobom kao roditeljem, odnosima između vas i djeteta te razvojnim rezultatima?

RODITELJSKI STRES

Biti roditelj znači dolaziti u brojne stresne situacije. Pokušajte se sjetiti neke situacije koju možete podijeliti s nama i reći kako ste je riješili.

DOBAR MODERAN RODITELJ

Vrijeme u kojim živimo donijele je brojne promjene u životu obitelji. Porazgovarajte što je bitno, koji postupci za održavanje dobrog roditeljstva.

Parovi – dogovaraju dva pojma, spajanje u četvorke, izaberu različito, spajanje u skupinu od osam i izdvajanje pet postupaka oko kojih se slažu.

Prezentiranje uz osvrt kako su donijeli konsenzus o postupcima. Koliko se puta ponavlja riječ *briga* ili *skrb*?

RELAKSACIJA – pokret i brojke

Brojevima od 1 do 7 pridružuje se odgovarajući pokret. Roditelji su u krugu i na izgovor broja koji kaže voditelj (to može biti roditelj) izvode odgovarajući dogovoreni pokret.

Dječji memorandum roditeljima

Nemojte me razmaziti.

Vrlo dobro znam da ne mogu imati sve što želim. Ja vas samo iskušavam.

Nemojte se bojati biti strogi.

To mi se sviđa. Pokazuje gdje mi je mjesto.

Nemojte sa mnom na silu.

To me uči da se jedino sila uvažava. Radije ću reagirati na uputu.

Nemojte biti nedosljedni.

To me zbunjuje i tjera me na to da pobjegnem od svake obveze.

Nemojte obećavati.

Možda nećete moći održati obećanje, pa ću izgubiti vjeru u vas.

Nemojte vjerovati mojim provokacijama.

Kad govorim i činim stvari samo da vas rastužim. Mogao bih pokušati doći do još koje "pobjede".

Nemojte se previše žalostiti kad kažem da vas mrzim.

Ne mislim ozbiljno, ali bih htio da vam bude žao zbog onog što ste mi učinili.

Nemojte da se osjećam manjim nego što jesam.

Zbog toga ću glumiti velikog "lafa".

Nemojte umjesto mene činiti stvari koje mogu učiniti sam.

Zbog toga se osjećam kao beba, a i mogao bih vas početi doživljavati kao sluge.

Nemojte da moje loše navike obuzmu svu vašu pažnju.

To me samo ohrabruje da nastavim.

Nemojte me ispravljati pred drugima.

Bit ću mnogo pažljiviji ako sa mnom razgovarate tiho i nasamo.

Nemojte o mom ponašanju diskutirati za vrijeme svade.

Ne znam zašto onda slabo čujem, a i nisam sklon suradnji.

U redu je da se poduzmu potrebne mjere, ali diskusiju odložite za kasnije.

Nemojte mi držati prodike.

Iznenadili biste se kako dobro znam što je pravo, a što krivo.

Moguća povezanost s temama propisanim Planom i programom z u nižim razredima osnovne škole

Sadržaji vezani za pitanja ravnopravnosti spolova uključuju pripremu oba spola za aktivno i ravnopravno sudjelovanje na svim područjima života. Rad s djecom promiče nediskriminacijska znanja o ženama i muškarcima, uklanjanje neravnopravnosti spolova i rodni stereotipa.

Na osnovi pretpostavljenih fizičkih i psihičkih karakteristika kao posljedica određenog spola, kreiraju se tzv. društvene uloge koje za sobom povlače i niz stereotipiziranih radnji i ponašanja. U našem društvu, obiteljima prisutna su tradicionalna stajališta i stereotipi o rodnim ulogama muškaraca i žena. Odnosi između muškaraca i žena još uvijek su često patrijarhalni. Stoga postoje podjele na ženska i muška zanimanja, na ženske i muške aktivnosti, itd.

Planom i programom postoje teme u sklopu kojih se govori o rodno-spolnim odnosima.

Koristeći različite metode i aktivnosti u nastavi potičemo iniciranje iskustava i dobru podlogu za osvještavanje ravnopravnosti. Metodama rada s tekstem kao polazištem za rad, demonstracijama, video prezentacijama, vježbama, rješavanjem problema, igrom uloga, simulacijama, te praktičnim uvažavanjem i vježbama pridonosi se suzbijanju stereotipa i predrasuda o spolovima.

Teme je potrebno raditi interdisciplinarno, tj. tako da se prožimaju kroz više nastavnih predmeta. Polazište je priroda i društvo, hrvatski jezik i sat razrednog odjela, ali također i tjelesna i zdravstvena kultura u kojoj se naglašavaju jednake mogućnosti rada i napretka dječaka i djevojčica, zajedničke i iste igre bez podjela ma spolove.

Na satovima razrednog odjela proširuje se tema i obraća pozornost na jednaku zastupljenost dječaka i djevojčica u podjeli dužnosti, zamjena podjela dužnosti u razredu tijekom godine.

Teme koje se mogu korelirati s temama Modula za ravnopravnost spolova:

1. razred

Život i rad u školi: djelatnici u školi – muške i ženske osobe.

Članovi obitelj: obitelj, muško i ženski članovi obitelji.

Život u obitelji: zanimanja članova obitelji, dužnosti i podjela poslova u obitelji.

LEKTIRA:

Željka Horvat-Vukelja: *Hrabrica, Slikoprče*

Sunčana Škrinjarić: *Plesna haljina žutog maslačka*

MEDIJSKA KULTURA

B. Dovniković i A. Marks: *Tvrdo glavo mače* ili *Tko je Videku napravio košuljicu*

2. razred

Ponašanje u školi i odnosi među učenicima: ponašanje dječaka i djevojčica, učenička prava i dužnosti, razumijevanje, uvažavanje.

Obitelj: razlikovati užu i širu obitelj; imenovati članove uže obitelji (otac, majka, djeca) i šire obitelji (roditelji, djeca, djedovi i bake).

Rodbina: rodbina u obitelji i rodbinski odnosi.

Zanimanja ljudi: upoznati različita zanimanja u neposrednom okruženju (moguća podjela – muško/žensko).

Dijete: zamjećivati tjelesne razlike i sličnosti dječaka i djevojčica.

Opisivanje: zapažati pojedinosti u promatranju osoba muškog i ženskog spola – razlike i sličnosti u izgledu, odijevanju.

LEKTIRA

Hans Christian Andersen: *Bajke* (izbor)

Karel Čapek: *Poštarska bajka*

MEDIJSKA KULTURA

M. Jović I S. Fabrio: *Metla i Metlenko*

3. razred

Sadašnjost, prošlost i budućnost - predci i potomci: događaja iz vlastite prošlosti i prošlosti svojih predaka; razlikovati pretke i potomke.

Moj zavičaj u prošlosti: istraživati i povezivati temeljem povijesnih izvora o životu i radi uglednih predaka (muških i ženskih).

Gospodarstvene djelatnosti zavičajne regije: upoznati značajne gospodarske djelatnosti zavičaja; uočiti koje poslove obavljaju ljudi u zavičaju.

Izged i ponašanje lika: odrediti osnovna obilježja lika prema izgledu, ponašanju i govoru, muški i ženski likovi.

LEKTIRA

Mato Lovrak: *Vlak u snijegu*

Ivana Brlić-Maćuranić: *Čudnovate zgode šegrta Hlapića*

MEDIJSKA KULTURA

A. Adamson, V. Jenson: *Schrek*

R. Minkoff: *Velika pustolovina Stuarta Maloga*

4. razred

Moje tijelo: razumjeti da se rastom i razvojem mijenja tijelo i ponašanje (pubertet); razumjeti važnost pravilne prehrane i tjelesne aktivnosti; prepoznavati različite oblike zlostavljanja; znati kome se obratiti u slučaju problema.

Čovjek: razumjeti čovjekov život i ulogu u zajednici; razumjeti jednakost i prava svih ljudi u zajednici; upoznati važna prava djeteta.

Imenice: razlikovati muški rod, ženski rod, srednji rod.

Odnosi među likovima: oblikovati i izraziti sud o likovima prema njihovu ponašanju (govor i postupci); pratiti odnose među likovima i raspravljati o njima.

LEKTIRA

Mato Lovrak: *Družba Pere Kvržice*

Erich Kästner: *Tonček i Točkica*

Neke od mogućih tema na SRO koje koreliraju sa sadržajima ravnopravnosti spolova:

1. Naše obveze i prava
2. Biramo vodstvo razreda - naša zaduženja
3. Poštuju li se međusobno dječaci i djevojčice
4. Upoznajemo sebe i druge
5. Svi smo različiti
6. Suradnja i tolerantncija
7. Suradnja – radimo zajedno

8. Moje dužnosti u obitelji
9. Zašto je "to" moj prijatelj/prijateljica
10. Socijalna odgovornost i doprinos zajednici u kojoj živimo
11. Igrajmo se zajedno
12. U mojem mjestu ljudi rade
13. To sam ja – zrcalo
14. Smijem li pokazati osjećaje?
15. Rastemo i razvijamo se - Dijelovi tijela i njihova funkcija
16. Što volim kod svojih vršnjaka

U nastavi hrvatskog jezika postoje različiti tekstovi koji su polazište za rasprave, stvaralački rad i osvješćivanje problema. Tekst koji će odabrati učitelj za osvješćivanje problematike ostavljen je njemu i njegovim sklonostima.

Tekstovi:

Jure Karakaš: *Tata budi fin*
Božidar Prosenjak: *Hladna juha*
Nada Zidar-Bogadi: *Zaposlena mama*
Zvonimir Balog: *Pravi tata*
Miro Gavran: *Sestra*
Tito Bilopavlović: *Koncert*
Enes Kišević: *Kako se može štedjeti mama*
Josip Ivanković: *Prijatelji*
Stjepan Lice: *Najljepši posao*
Arsen Dedić: *Prijateljstvo*
Nada Iveljić: *Svatko sa svojim poslom*
Denis Uršić: *Gool*
Sanja Pilić: *Moji, moji*
Vesna Parun: *Razgovor s loptom*
Mladen Kopljar: *Lutka i autić*
Željko Špoljar: *Kako se Vili sramio mamina posla*

Literatura i drugi izvori:

Rodno osviještena politika u obrazovanju. Vijeće Europe, Preporuka CM/Rec (2007)13 i Memorandum s objašnjenjima (2010) Ured za ravnopravnost spolova, Helena Štimac Radin, ur. (Izvornik: Gender Mainstreaming in Education - Recommendation CM/Rec(2007)13 and explanatory memorandum. Legal instruments (2009), Council of Europe, Strasbourg)

Vrkaš- Spajić, Vedrana (ur.). 2004. *Poučavati prava i slobode : priručnik za učitelje osnovne škole : s vježbama za razrednu nastavu.* Zagreb : Filozofski fakultet Sveučilišta, Istraživačko-obrazovni centar za ljudska prava i demokratsko građanstvo.

Barada, Valerija i Željka Jelavić (ur.). 2004. *Uostalom, diskriminaciju treba dokinuti! : priručnik za analizu rodnih stereotipa.* Zagreb: Centar za ženske studije.

Nacionalni okvirni kurikulum (2010.) Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa; Zagreb

Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (2008.) Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa; Zagreb

Čudina-Obradović, Mira, Dubravka Težak. 1995. *Mirotvorni razred : priručnik za učitelje o mirotvornom odgoju.* Zagreb : Znamen.

Resolution 1751 (2010) Combating sexist stereotypes in the media. Council of Europe Parliamentary Assembly, Strasbourg

Glasser, William. 2003. *Teorija izbora : nova psihologija osobne slobode.* Zagreb: Alinea.

Kompas Priručnik o odgoju i obrazovanju za ljudska prava (2004.) Europski dom Slavonski Brod (Izvornik: Compass, A Manual on Human Rights Education with Young People (2002) Council of Europe, Strasbourg)

Maleš, Dubravka, Mirjana Milanović, Ivanka Stričević. 2003. *Živjeti i učiti prava : odgoj za ljudska prava u sustavu predškolskog odgoja.* Zagreb : Filozofski fakultet, Istraživačko-obrazovni centar za ljudska prava i demokratsko građanstvo.

Maleš, Dubravka, Ivanka Stričević (ur.) 2003. *Mi poznajemo i živimo svoja prava : priručnik za odgoj i obrazovanje o pravima djeteta u osnovnoj školi.* Zagreb : Školska knjiga

Mamula, Maja (ur.). 2008. *AbcDA! ravnopravnosti spolova.* Zagreb: Ženska soba - centar za seksualna prava.

Matković Hoebing, Lara (prev.) 2006. *Život kao moj : kako žive djeca širom svijeta.* Zagreb : UNICEF Ured za Hrvatsku.

Projekt za sigurno i poticajno okruženje u školama (UNICEF, priručnik 2003.-2005.)

Uzelac, Maja, Ladislav Bognar, Aida Bagić. 2000. *Budimo prijatelji : priručnik odgoja za nenasilje i suradnju : pedagoške radionice za djecu od 6 do 14 godina.* Zagreb: Mali korak - Centar za kulturu mira i nenasilja.

Uzelac, Maja. 2004. *Za Damire i Nemire : vrata prema nenasilju : priručnik miroljubivog rješavanja problema u školi i ublažavanja trauma*. Zagreb: Mali korak - Centar za kulturu mira i nenasilja.

Uzelac, Maja, Ratković, Karmen, Pantić, Zdenka, Pribičević-Gelb, Duška. 2008. *Za roditelje: Radionice za rad s roditeljima*. Zagreb: Mali korak - Centar za kulturu mira i nenasilja.

Humane vrednote, Odgoj za humanost, HCK www.hck.hr

Ivanek, Ana. 2004. *Kreativni razrednik/razrednica : (40 primjera pedagoških radionica)*. Zagreb : Profil international.

Život kao moj (Kako žive djeca širom svijeta), UNICEF

- Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske; www.ured-ravnopravnost.hr
- www.hck.hr, Priručnik Humane vrednote, Primjeri igara HCK, Priručnik HCK: Vidiš li isto što i ja ?
- www.obiteljskicentar-kzz.hr, stranica obiteljskog centra Krapinsko-zagorske županije
- www.prs.hr (godišnja izvješća pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, cjeline o obrazovanju)
- www.skole.hr